

T. B. M. M. TUTANAK DERGİSİ

2 nci Birleşim

2 . 10 . 1997 Perşembe

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I. – GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	304
II. – GELEN KÂĞITLAR	307
III. – YOKLAMA	309
IV. – BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	309
A) TEZKERELER VE ÖNERGELER	309
1. – Bulgaristan'a gidecek olan Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e, dönüşüne kadar, TBMM Geçici Başkanı Yasin Hatiboğlu'nun vekâlet edeceğine ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1038)	309
2. – Hollanda ve Bulgaristan'a gidecek olan Millî Savunma Bakanı ve Başbakan Yardımcısı İsmet Sezgin'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Mehmet Batallı'nın vekâlet etmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1039)	309:310
3. – Avustralya ve Yeni Zelanda'ya gidecek olan Devlet Bakanı Cavit Kavak'a, dönüşüne kadar, Sağlık Bakanı Halil İbrahim Özsoy'un vekâlet etmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1040)	310
4. – Amerika Birleşik Devletlerine gidecek olan Devlet Bakanı Şükrü Sina Gürel'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Hasan Gemici'nin vekâlet etmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1041)	310
5. – Batman, Bitlis ve Bingöl illerinde devam eden olağanüstü halin, 6.10.1997 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere kaldırılmasına ilişkin Başbakanlık tezkeresi (3/1042)	310:340

I. - GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 20 nci Dönem 3 üncü Yasama Yılı, Geçici Başkan Yasin Hatiboğlu'nun hayırlı ve uğurlu olması dileğiyle, saat 15.00'te açıldı.

Açış konuşmasını yapmak üzere Genel Kurulu teşrif eden Cumhurbaşkanına, Geçici Başkanlıkça "Hoş geldiniz" denildi.

İstiklal Marşı okundu.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, 20 nci dönem 3 üncü Yasama Yılı'nın açılış konuşmasını yaptı.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine giden Devlet Bakanı Şükrü Sina Gürel'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Hasan Gemici'nin,

İtalya'ya gidecek olan Dışişleri Bakanı İsmail Cem'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Şükrü Sina Gürel'in,

Almanya'ya giden Maliye Bakanı Zekeriya Temizel'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Hasan Hüsamettin Özkan'ın,

Amerika Birleşik Devletlerine gidecek olan :

Devlet Bakanı Şükrü Sina Gürel'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Hasan Gemici'nin,

Dışişleri Bakanı İsmail Cem'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Şükrü Sina Gürel'in,

Devlet Bakanı Işıl Saygın'a, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Metin Gürdere'nin,

Fransa'ya gidecek olan Dışişleri Bakanı İsmail Cem'e, dönüşüne kadar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Nami Çağan'ın,

Bulgaristan'a gidecek olan Ulaştırma Bakanı Necdet Menzir'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Mehmet Batallı'nın,

İngiltere'ye gidecek olan Başbakan Yardımcısı ve Millî Savunma Bakanı İsmet Sezgin'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Refaiddin Şahin'in,

Macaristan'a gidecek olan;

Devlet Bakanı Rifat Serdaroğlu'na, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Mehmet Cavit Kavak'ın,

Devlet Bakanı A. Ahat Andican'a, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Işıl Saygın'ın,

Devlet Bakanı Işın Çelebi'ye, dönüşüne kadar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Mustafa Cumhur Erstümer'in,

Kültür Bakanı M. İstemihan Talay'a, dönüşüne kadar, Millî Eğitim Bakanı Hikmet Uluğbay'ın,

Almanya'ya gidecek olan :

Devlet Bakanı Güneş Taner'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Eyüp Aşık'ın,

Dışişleri Bakanı İsmail Cem'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Şükrü Sina Gürel'in,

Başbakan A. Mesut Yılmaz'a, dönüşüne kadar, Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Bülent Ecevit'in,

Devlet Bakanı Işın Çelebi'ye, dönüşüne kadar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Mustafa Cumhur Erstümer'in,

Devlet Bakanı Hasan Hüsamettin Özkan'a, dönüşüne kadar, Maliye Bakanı Zekeriya Temizel'in,

Devlet Bakanı Rıfat Serdaroğlu'na, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Refaiddin Şahin'in, Devlet Bakanı Eyüp Aşık'a, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Burhan Kara'nın, Azerbaycan Cumhuriyetine gidecek olan :

Devlet Bakanı A. Ahat Andican'a, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Metin Gürdere'nin, Dışişleri Bakanı İsmail Cem'e dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Şükrü Sina Gürel'in, Kazakistan Cumhuriyetine gidecek olan :

Başbakan A. Mesut Yılmaz'a, dönüşüne kadar, Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Bülent Ecevit'in;

Devlet Bakanı A. Ahat Andican'a, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Metin Gürdere'nin,

Devlet Bakanı Mehmet Cavit Kavak'a, dönüşüne kadar, Sağlık Bakanı Halil İbrahim Özsoy'un,

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Mustafa Cumhur Ersümer'e dönüşüne kadar, Orman Bakanını Ersin Taranoğlu'nun,

Kültür Bakanı M. İstemihan Talay'a, dönüşüne kadar, Millî Eğitim Bakanı Hikmet Uluğbay'ın,

Makedonya, Bosna-Hersek ve Arnavutluk'a gidecek olan Başbakan Yardımcısı ve Millî Savunma Bakanı İsmet Sezgin'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Rıfat Serdaroğlu'nun,

Çin Halk Cumhuriyetine gidecek olan :

Çevre Bakanı İmren Aykut'a, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Rüştü Kâzım Yücelen'in,

Ulaştırma Bakanı Necdet Menzir'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Mehmet Batallı'nın,

Devlet Bakanı Güneş Taner'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Mehmet Cavit Kavak'ın,

Mısır'a gidecek olan Dışişleri Bakanı İsmail Cem'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Şükrü Sina Gürel'in,

Hırvatistan'a gidecek olan :

Devlet Bakanı Işın Çelebi'ye, dönüşüne kadar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Mustafa Cumhur Ersümer'in,

Ulaştırma Bakanı Necdet Menzir'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Rıfat Serdaroğlu'nun,

Kültür Bakanı M. İstemihan Talay'a, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Hasan Hüsamettin Özkan'ın,

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine gidecek olan Devlet Bakanı Eyüp Aşık'a, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Burhan Kara'nın,

Hollanda'ya gidecek olan Bayındırlık ve İskân Bakanı Yaşar Topçu'ya, dönüşüne kadar, Orman Bakanı Ersin Taranoğlu'nun,

Vekâlet etmelerinin uygun görülmüş olduğuna;

Macaristan,

Mısır ve,

Hırvatistan'a gidecek olan Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e, dönüşüne kadar, TBMM Başkanı Mustafa Kalemlî'nin vekâlet edeceğine;

İlişkin Cumhurbaşkanlığı tezkereleri Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Bazı milletvekillerine, Başkanlık tezkeresinde belirtilen sebep ve sürelerle izin verilmesi kabul edildi.

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Arasındaki Sosyal Güvenlik Anlaşması ile İlgili Ek Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısının anlaşmada değişiklik yapılacağından, geri gönderilmesine,

Ölüm cezasına hükümlü Dz. Er. Yaşar Akan hakkındaki dava dosyasının geri verilmesine, İlişkin Başbakanlık Tezkereleri okundu; ilgili komisyonlardaki kanun tasarısı ve dava dosyasının Hükümete geri verildiği açıklandı.

Macaristan'a resmî bir ziyarette bulunan Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e refakat eden heyete İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın da iştirak etmesinin uygun görüldüğüne,

Kazakistan'a resmî bir ziyarette bulunan Başbakan A. Mesut Yılmaz'a refakat etmesi uygun görülen milletvekillerine,

İlişkin Başbakanlık tezkereleri kabul edildi.

İstanbul Milletvekili Yusuf Pamuk ve 31 arkadaşının, İstanbul'da meydana gelen sel felaketi- nin neden olduğu zararlara karşı alınması gereken tedbirleri belirlemek amacıyla Meclis araştırma- sı açılmasına ilişkin önergesi (10/200) okundu; önergenin gündemdeki yerini alacağı ve öngörüş- mesinin, sırasında yapılacağı açıklandı.

Aday bildirme süresi 10 Ekim 1997 Cuma günü saat 24.00'te sona erecek olan TBMM Baş- kanı seçimine 14 Ekim 1997 Salı günü başlanarak aynı gün birinci ve ikinci oylamanın yapılma- sına; seçimin bu oylamalarda sonuçlanmaması halinde, 15 Ekim 1997 Çarşamba günü Genel Kurul çalışmalarına ara verilerek, üçüncü ve gerektiğinde dördüncü oylamanın 16 Ekim 1997 Perşembe günü yapılmasına;

Halen dokuz ilde uygulanmakta olan olağanüstü halin üç ilden kaldırılmasına dair Başbakan- lık tezkeresini görüşmek üzere, Genel Kurulun 2 Ekim 1997 Perşembe günü toplantı yapmasına;

İlişkin Danışma Kurulu önerisi kabul edildi.

Geçici Başkanlıkça, TBMM Başkanlığı için gösterilecek adayların 1 Ekim 1997 Çarşamba gü- nünden itibaren 10 gün içinde geçici Başkanlık Divanına bildirilmesine ilişkin duyuruda bulunul- du.

Dokuz ilde uygulanmakta olan olağanüstü halin üç ilden kaldırılmasına ilişkin Başbakanlık tezkeresini görüşmek için, 2 Ekim 1997 Perşembe günü saat 15.00'te toplanmak üzere, Birleşime 17.52'de son verildi.

Yasin Hatiboğlu

Geçici Başkan

Ahmet Dökülmez

Kahramanmaraş

Geçici Kâtip Üye

Ünal Yaşar

Gaziantep

Geçici Kâtip Üye

II. – GELEN KÂĞITLAR

2 . 10 . 1997 PERŞEMBE

No. : 2:2

Sözlü Soru Önergeleri

1. – Aksaray Milletvekili Nevzat Köse'nin, Aksaray-Ağaçören'de DYP bayrağını yakan Ana. P. ilçe başkanı ve muhtarlar hakkında yapılan işleme ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/669) (Başkanlığa geliş tarihi : 1.10.1997)

Yazılı Soru Önergeleri

1. – Samsun Milletvekili Musa Uzunkaya'nın, bazı yabancı ülke üniversitelerinden alınan diplomalara denklik belgesi verilmediği iddiasına ilişkin Millî Eğitim Bakanından yazılı soru önergesi (7/3519) (Başkanlığa geliş tarihi : 23.9.1997)

2. – İzmir Milletvekili Sabri Ergül'ün, İstanbul'da görülen bazı davaların başka yerlere nakillerine ilişkin Adalet Bakanından yazılı soru önergesi (7/3520) (Başkanlığa geliş tarihi : 23.9.1997)

3. – Ordu Milletvekili Müjdat Koç'un, Ordu ilindeki belediyelere Acil Yardım Fonundan yardım yapılıp yapılmayacağına ilişkin Başbakan'dan yazılı soru önergesi (7/3521) (Başkanlığa geliş tarihi : 23.9.1997)

4. – Ordu Milletvekili Müjdat Koç'un, açılan sınavlarda başarılı olan hemşire adaylarına ilişkin Sağlık Bakanından yazılı soru önergesi (7/3522) (Başkanlığa geliş tarihi : 23.9.1997)

5. – Ordu Milletvekili Müjdat Koç'un, Ordu ilindeki eğitim yatırımlarına ilişkin Millî Eğitim Bakanından yazılı soru önergesi (7/3523) (Başkanlığa geliş tarihi : 23.9.1997)

6. – Manisa Milletvekili Tevfik Diker'in, bazı telefon numaralarından yapılan görüşmelerin yoğunluğuna ilişkin Başbakan'dan yazılı soru önergesi (7/3524) (Başkanlığa geliş tarihi : 23.9.1997)

7. – Ankara Milletvekili Yılmaz Ateş'in, Ankara Büyükşehir Belediyesinin yaptığı yardımlara ilişkin İçişleri Bakanından yazılı soru önergesi (7/3525) (Başkanlığa geliş tarihi : 24.9.1997)

8. – İçel Milletvekili Oya Araslı'nın, YÖK tarafından Mersin Üniversitesi yönetimine baskı yapıldığı iddialarına ilişkin Millî Eğitim Bakanından yazılı soru önergesi (7/3526) (Başkanlığa geliş tarihi : 24.9.1997)

9. – Ankara Milletvekili Ersönmez Yarbay'ın, Beypazarı soda tesisleri için yapılan harcamalara ilişkin Devlet Bakanından yazılı soru önergesi (7/3527) (Başkanlığa geliş tarihi : 25.9.1997)

10. – Ankara Milletvekili Ersönmez Yarbay'ın, Beypazarı-Uruş-Güdül karayoluna ilişkin Bayındırlık ve İskân Bakanından yazılı soru önergesi (7/3528) (Başkanlığa geliş tarihi : 25.9.1997)

11. – Şanlıurfa Milletvekili Abdulkadir Öncel'in, kamu çalışanlarından eğitime katkı için zorunlu bağış toplandığı iddialarına ilişkin Başbakan'dan yazılı soru önergesi (7/3529) (Başkanlığa geliş tarihi : 25.9.1997)

12. – Afyon Milletvekili İsmet Attila'nın, Afyon Akdeğirmen Barajı ihalesine ilişkin Başbakan'dan yazılı soru önergesi (7/3530) (Başkanlığa geliş tarihi : 25.9.1997)

13. – İzmir Milletvekili Sabri Ergül'ün, Özer Çiller hakkında yürütülen soruşturmaların saklandığı iddialarına ilişkin Başbakan'dan yazılı soru önergesi (7/3531) (Başkanlığa geliş tarihi : 25.9.1997)

14. – Adıyaman Milletvekili Celal Topkan'ın, kamu kuruluşlarının yönetim kurullarına yapılan atamalara ilişkin Başbakan'dan yazılı soru önergesi (7/3532) (Başkanlığa geliş tarihi : 25.9.1997)

15. – Adıyaman Milletvekili Celal Topkan'ın, Adıyaman'a yeni yatırımlar yapılmasına ve bu ildeki petrol ürünleri fiyatlarına ilişkin Başbakan'dan yazılı soru önergesi (7/3533) (Başkanlığa geliş tarihi : 25.9.1997)

16. – Adıyaman Milletvekili Celal Topkan'ın, Adıyaman Belediyesinde görevli bir memurun basın kuruluşlarında ek iş yaptığı iddialarına ilişkin İçişleri Bakanından yazılı soru önergesi (7/3534) (Başkanlığa geliş tarihi : 25.9.1997)

17. – İzmir Milletvekili Sabri Ergül'ün, İstanbul-Merdivenköy'deki Şahkulu Sultan Dergâhına ilişkin Başbakan'dan yazılı soru önergesi (7/3535) (Başkanlığa geliş tarihi : 26.9.1997)

18. – Yozgat Milletvekili Abdullah Örnek'in, Batı Çalışma Grubuna ilişkin Başbakan'dan yazılı soru önergesi (7/3536) (Başkanlığa geliş tarihi : 26.9.1997)

19. – Yozgat Milletvekili Abdullah Örnek'in, Kırıkkale-Keskin Belediye Başkanının camilerden topladığı iddia edilen halılara ilişkin İçişleri Bakanından yazılı soru önergesi (7/3537) (Başkanlığa geliş tarihi : 26.9.1997)

20. – Kahramanmaraş Milletvekili Hasan Dikici'nin, THY Yönetim Kuruluna yapılan atamalara ve bir milletvekilinin yaptığı siyasi gezilere katılan bürokratlara ilişkin Başbakan'dan yazılı soru önergesi (7/3538) (Başkanlığa geliş tarihi : 26.9.1997)

21. – Kahramanmaraş Milletvekili Hasan Dikici'nin, Kahramanmaraş Millî Eğitim Müdürlüğünce Andırın'da düzenlenen bir toplantıya ilişkin Millî Eğitim Bakanından yazılı soru önergesi (7/3539) (Başkanlığa geliş tarihi : 26.9.1997)

22. – Şanlıurfa Milletvekili Abdulkadir Öncel'in, İstanbul-Yeniköy'deki bir yeşil alanın Kalendar Orduevi inşaat sahasına dahil edildiği iddiasına ilişkin Millî Savunma Bakanından yazılı soru önergesi (7/3540) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.9.1997)

23. – İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Şahin'in, Ortodoks din adamlarının ve bir işadaminin bulunduğu gemiye resmî karşılama yapıldığı iddiasına ilişkin Çevre Bakanından yazılı soru önergesi (7/3541) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.9.1997)

24. – Yozgat Milletvekili Abdullah Örnek'in, çiftçilerin sorunlarına ilişkin Tarım ve Köy İşleri Bakanından yazılı soru önergesi (7/3542) (Başkanlığa geliş tarihi : 29.9.1997)

25. – İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı'nın, sekiz yıllık kesintisiz eğitim programının uygulamasına ilişkin Millî Eğitim Bakanından yazılı soru önergesi (7/3543) (Başkanlığa geliş tarihi : 30.9.1997)

26. – Afyon Milletvekili İsmet Atilla'nın, Afyon Tarım Kredi Kooperatifleri Bölge Müdürlüğü'nün ne zaman hizmete açılacağına ilişkin Başbakan'dan yazılı soru önergesi (7/3544) (Başkanlığa geliş tarihi : 30.9.1997)

27. – Hatay Milletvekili Fuat Çay'ın, TEDAŞ'ca yapılan bazı ihalelere ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanından yazılı soru önergesi (7/3545) (Başkanlığa geliş tarihi : 30.9.1997)

28. – Balıkesir Milletvekili İsmail Özgün'ün, "Malî Suçları Araştırma Kurulu"nun çalışmalarının engellendiği iddiasına ilişkin Maliye Bakanından yazılı soru önergesi (7/3546) (Başkanlığa geliş tarihi : 30.9.1997)

29. – Erzurum Milletvekili Aslan Polat'ın, Erzurum-Kars-Ardahan illerindeki işverenlerin bazı indirim ve muafiyetlerden yararlandırılıp yararlandırılmayacağına ilişkin Başbakan'dan yazılı soru önergesi (7/3547) (Başkanlığa geliş tarihi : 1.10.1997)

30. – Erzurum Milletvekili Aslan Polat'ın, Erzurum'un gelir vergisinde özel indirim uygulanan iller arasına alınıp alınmayacağına ilişkin Başbakan'dan yazılı soru önergesi (7/3548) (Başkanlığa geliş tarihi : 1.10.1997)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

2 Ekim 1997 Perşembe

BAŞKAN : Geçici Başkan Yasin HATİBOĞLU**KÂTİP ÜYELER : Geçici Kâtip Üye Mehmet KORKMAZ (Kütahya),****Geçici Kâtip Üye Fatih ATAY (Aydn)**

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2 nci Birleşimini açıyor, çalışmalarımızın hayı-
ra vesile olmasını Cenabı Allah'tan niyaz ediyorum.

III. – YOKLAMA

BAŞKAN – Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır. Sayın milletvekillerinin, bulunduk-
ları yerden yüksek sesle işaret buyurmalarını, ili sırası geçtikten sonra teşrif eden sayın üyenin,
yoklamaya esas olmak üzere pusula göndermesini rica ediyorum.

(İğdır Milletvekili Adil Aşırım'a kadar yoklama yapıldı)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, toplantı yetersayımız vardır; çalışmalara başlıyoruz.

Özel gündemle toplanmış olmamız hasebiyle, doğrudan gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır; sırasıyla okutacağım.

Cumhurbaşkanlığının 4 adet tezkeresi vardır; ayrı ayrı okutup, bilgilerinize sunacağım:

IV. – BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI**A) TEZKERELER VE ÖNERGELER**

1. – *Bulgaristan'a gidecek olan Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e, dönüşüne kadar, TBMM Geçici Başkanı Yasin Hatiboğlu'nun vekâlet edeceğine ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1038)*

2 Ekim 1997

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Bulgaristan Cumhurbaşkanı Petar Stoyanov'un davetlisi olarak, Bulgaristan'da düzenlenecek
Türkiye-Bulgaristan-Romanya Üçlü Zirve Toplantısına katılmak üzere, 3 Ekim 1997 tarihinde
Varna'ya gideceğimden, dönüşüme kadar, Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası-
nın 94 üncü maddesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 12 nci maddesine istinaden,
Meclis Başkanlığı seçiminin yapılamaması nedeniyle, en yaşlı eski Başkanvekili sıfatıyla Geçici
Başkanlık görevini yerine getiren Çorum Milletvekili Yasin Hatiboğlu vekâlet edecektir.

Bilgilerinize sunarım.

Süleyman Demirel
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN – Bilgilerinize sunulmuştur.

Diğer tezkereyi okutuyorum:

2. – *Hollanda ve Bulgaristan'a gidecek olan Millî Savunma Bakanı ve Başbakan Yardımcısı İsmet Sezgin'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Mehmet Batallı'nın vekâlet etmesinin uygun görül-
düğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1039)*

27 Eylül 1997

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

NATO ve BİO Üyesi Güneydoğu Avrupa Ülkeleri Savunma Bakanları Toplantısına katılmak
üzere, 30 Eylül 1997 tarihinden itibaren Hollanda ve Bulgaristan'a gidecek olan Millî Savunma Ba-

kanı ve Başbakan Yardımcısı İsmet Sezgin'in dönüşüne kadar; Millî Savunma Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığına, Devlet Bakanı Mehmet Batallı'nın vekâlet etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Süleyman Demirel
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN – Bilgilerinize sunulmuştur.

Diğer tezkereyi okutuyorum:

3. – *Avustralya ve Yeni Zelanda'ya gidecek olan Devlet Bakanı Cavit Kavak'a, dönüşüne kadar, Sağlık Bakanı Halil İbrahim Özsoy'un vekâlet etmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1040)*

27 Eylül 1997

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşmelerde bulunmak üzere, 30 Eylül 1997 tarihinden itibaren Avustralya ve Yeni Zelanda'ya gidecek olan Devlet Bakanı Cavit Kavak'ın dönüşüne kadar; Devlet Bakanığına, Sağlık Bakanı Halil İbrahim Özsoy'un vekâlet etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Süleyman Demirel
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN – Bilgilerinize sunulmuştur.

Diğer tezkereyi okutuyorum:

4. – *Amerika Birleşik Devletlerine gidecek olan Devlet Bakanı Şükrü Sina Gürel'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Hasan Gemici'nin vekâlet etmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1041)*

30 Eylül 1997

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşmelerde bulunmak üzere, 1 Ekim 1997 tarihinde Amerika Birleşik Devletlerine gidecek olan Devlet Bakanı Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel'in dönüşüne kadar; Devlet Bakanığına, Devlet Bakanı Hasan Gemici'nin vekâlet etmesinin, Başbakan Vekilinin teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Süleyman Demirel
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN – Bilgilerinize sunulmuştur.

Sayın milletvekilleri, olağanüstü hal kapsamında bulunan Batman, Bitlis ve Bingöl illerinde bu uygulamanın 6 Ekim 1997 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere kaldırılmasına ilişkin Başbakanlık tezkeresi vardır; okutuyorum:

5. – *Batman, Bitlis ve Bingöl illerinde devam eden olağanüstü halin, 6.10.1997 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere kaldırılmasına ilişkin Başbakanlık tezkeresi (3/1042)*

30.9.1997

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 8.7.1997 tarihli ve 508 sayılı Kararı uyarınca halen Olağanüstü Hal kapsamında bulunan Batman, Bitlis ve Bingöl illerinde, bu uygulamanın 6.10.1997 gü-

nü saat 17.00'den geçerli olmak üzere kaldırılmasının Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı, Bakanlar Kurulunca 30.9.1997 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Bülent Ecevit
Başbakan V.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Başbakanlık tezkeresi üzerinde, İçtüzüğün 72 nci maddesine göre görüşme açacağım; gruplara, Hükümete ve şahsı adına iki sayın üyeye söz vereceğim. Koşma süreleri, gruplar ve Hükümet için 20'şer dakika, şahıslar için ise 10'ar dakikadır.

Görüşmelerin sonunda tezkereyi oylarınıza sunacağım.

Hükümet?.. Burada.

Sayın Hükümet, bir açıklama yapma ihtiyacı?..

İÇİŞLERİ BAKANI MURAT BAŞESGİOĞLU (Kastamonu) – Sonunda yapacağız.

BAŞKAN – Peki; teşekkür ediyorum.

Hükümet, tezkereye ilgili bir açıklama yapma ihtiyacı duymadı; ama, sonunda, görüşlerini ifade etme hakkını kullanacak. Buna göre, gruplara söz vereceğim.

Birinci sırada, Doğru Yol Partisi Grubu adına, Sayın Ünal Erkan,

Buyurun efendim. (DYP sıralarından alkışlar)

Sayın Erkan, süreniz 20 dakikadır.

DYP GRUBU ADINA ÜNAL ERKAN (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bakanlar Kurulunun, 6.10.1997 günü saat 17.00'den itibaren, Bingöl, Batman ve Bitlis İllerinden olağanüstü halin kaldırılması kararıyla ilgili olarak DYP Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurlarımızdayım; bu vesileyle, Yüce Meclise saygılarımı sunuyorum.

Muhterem milletvekilleri, dayanağını Anayasamızdan alan olağanüstü hal, şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması nedeniyle, 1987 yılında, bazı Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinde ilan edilmişti. Günümüze dek ve özellikle 1992 yılından itibaren yürütülen terörle mücadele çalışmalarında sağlanan başarılar, bir taraftan, yaygın terör eylemlerini organize eden bölücü terör örgütünün etkisiz kılınmasında büyük mesafeler katedilmesini sağlamış, diğer taraftan da, sağlanan huzur ve güven ortamında sağlıklı değerlendirmeler yapılarak, olağanüstü hal ilan edilen illerin kapsamı daraltılmıştı.

Kimileri komşumuz olan birçok devletten değişik alanlarda destek alan bölücü terör örgütünün belinin kırılarak bölgede devlet otoritesinin tam manasıyla etkili kılınması, böylece bölgede huzur ve güven ortamının tesisi elbette kolay olmamış, elbette, cana ve mala yönelik büyük maliyetleri geride bırakmıştır.

O günleri yaşayan bir arkadaşımız olarak, üzücü de olsa, geçmişi kısaca hatırlatmakta yarar görüyorum.

1987 yılından bu yana, terörle mücadelede, yaklaşık 8 500 güvenlik görevlimiz ve vatandaşımız şehit olmuş, 15 bin civarında güvenlik görevlisi ve vatandaşımız yaralanmıştır. Yaralılardan bir bölümü, maalesef, uzuv kaybına uğramıştır. Bölücü terör örgütünün, yaklaşık, 7 bini silahlı çatışma olmak üzere, 15 bin civarında muhtelif eylemi geride kalmıştır. Geçen on yıl içerisinde, örgütün, kimi zaman yakarak katlettiği, kimi zaman pusu kurarak katlettiği yaşlılar, kadınlar, çocuklar, bölücü terör örgütünün yaktığı, yıktığı köyler, okullar, tesisler, iş makineleri, araçlar, eğitime ve ekonomiye terör örgütünün verdiği zararlar, yolların kullanılmadığı, insanların sokağa çıkamadığı, esnafın dükkânını açamadığı günler ve benzerleri...

Huzur ve güven ortamı sağlandı diye düntü unutmamalı, düntü bir daha yaşamamak için, dün hafızalarda tazeliğini muhafaza etmeli diye bu arzımı yapıyorum.

Yine on yıl içerisinde, kahraman Mehmetçiğin, kahraman polisin, kahraman geçici köy korucusunun çalışmaları sonucu, içlerinde yabancı uyrukluların da bulunduğu 19 bin civarında terörist ölü olarak ele geçirilmiş, 2 bini...

BAŞKAN – Sayın Erkan, sürenizi durdurdum; bir dakikanızı rica edeyim...

Sayın milletvekilleri, çok önemli bir mesele görüşülüyor ve bölgede de uzun süre görev yapmış bir arkadaşımız, hem milletvekili sıfatıyla hem de meselenin içinde bir insan olarak -yani, görevli, içinde bir insan olarak- bir beyanda bulunuyor. Lütfen dinleyelim. Oy vereceğiz... Neye göre oy vereceğiz... Rica ediyorum, biraz sakin olalım.

Efendim, buyurun.

ÜNAL ERKAN (Devamla) – ... 2 bini teslim olmak üzere 5 bin de terörist yaralanmıştır.

Son dört beş yıldır sağlanan huzur ve güven ortamı, olağanüstü hal uygulaması içinde, kahraman güvenlik kuvvetlerimizin, onlara her türlü desteği veren, OHAL bölgesinde yaşayan sevgili vatandaşlarımızın ve büyük milletimizin eseridir.

Üzülerek ifade edeyim ki, olağanüstü hal uygulaması içindeki üç ilin olağanüstü hal bölgesi dışına alınması veya bu illerde olağanüstü halin kaldırılmasına ilişkin Hükümet tezkeresini, aceleyle getirilmiş, sağlıklı değerlendirme süzgecinden geçmemiş gibi değerlendirmek -birazdan arz edeceğim verilere bakıldığında- mümkün. Kaldı ki, 30 Kasım'da, olağanüstü halin devam ettiği sekiz ildeki durum, süre dolduğundan, zaten gündeme gelecekti; arkadaşlarım gibi, ben de, neden bu acele diye düşündüm; bu aceleyle bir gerekçe, bir sebep bulamadım. Kaldı ki, son birkaç aydır, terör eylemlerinde, kısmi de olsa bir artış gündeme gelmişken, terör eylemlerinin halen yoğunluğunu bünyesinde muhafaza eden iki ili de bünyesine almak suretiyle üç ilde olağanüstü halin kaldırılması ve 30 Kasım'dan önce kaldırılması teklifi gündeme getirilmiştir.

Yine, son birkaç aydır gerek Kuzey Irak'ta varlığını sürdürmeye devam eden terör örgütünün yarattığı tehditlere yönelik operasyonlar gerekse terör örgütünün İç Karadenize yönelik organizasyon çalışmaları ve terör eylemlerini gerçekleştirme olgusu -biraz evvel de arz ettiğim gibi- OHAL Bölgesinde son aylarda terörün kısmi de olsa yükselmesiyle bir araya geldiğinde, yapılan değerlendirmelerin çok sağlıklı verilere dayanmadığını göstermektedir.

Eldeki veriler değerlendirildiğinde, Batman, Bingöl, Diyarbakır, Mardin ve Siirt illerinde son aylarda cereyan eden terör eylemlerinin, geçmiş aylara göre artış kaydettiği görülecektir. Dış destekli bölücü terör örgütüyle mücadelede arta kalan teröristlerle mücadele devam etmektedir. Terörü yeniden tırmandırmayacak uygulamalara ve kararlara ihtiyaç vardır. Bu mücadele bu anlayışla devam etmelidir.

Hükümetlere ve siyasetçilere düşen görevlerden biri de, hiç şüphesiz terörle ve bölücü terör örgütleriyle mücadelede, muhalefetteyken rahatça verilen sözlerin etkisinde kalmadan, sağlıklı değerlendirme yapmak ve mücadeleyi zaafa uğratabilecek hatalardan kaçınmak olmalıdır. Mücadeleye, elbette, işsizlik, fakirlik, eğitim, sağlık, altyapı, konut ve benzeri bölge problemlerine, sözle değil, gözle götürür çözümler getirilmek suretiyle destek sağlanmalıdır. Elbette, gönül, Olağanüstü Hal Bölgesinde, olağanüstü halin tamamen kaldırılmasını arzu eder. Elbette, gönül, Olağanüstü Hal Bölgesindeki güvenlik kuvvetlerinin görev alanlarının bugünkü gibi yaygın olmaktan çıkarılarak normale dönmesini arzu edebilir. Bu arzu içerisinde, özellikle muhalefetteyken "olağanüstü hal kaldıracağız" sözünü vermek, "geçici köy koruculuğunu kaldıracağız" sözünü vermek, işbaşına gelindiğinde, eldeki sağlıklı veriler, değerlendirildiğinde, muhalefetteyken verilen sözlerin gerçeği yansıtmadığını ortaya koyduğunda, hareket tarzı ona göre olmalıdır diye değerlendiriyorum. Üzülerek ifade edeyim ki, bugünkü teklif, bu düşüncenin ışığından oldukça uzaktadır.

Değerli milletvekilleri, Hükümet, Bingöl, Batman ve Bitlis İllerinde olağanüstü halin kaldırılması teklifini getirmiştir. Bu teklif, elbette bir değerlendirmeye dayanmıştır; ancak, bir kısmına yukarıda değindiğim bazı veriler, bu konuda değerlendirme hata veya eksikliklerini ortaya koymaktadır. Şöyle ki, 1997 yılında, olağanüstü halin devam ettiği sekiz il ve iki mücavir ilde, yaklaşık 950 terör olayı cereyan etmiştir. Bu olaylardan 104'ü Bingöl'de, 75'i de Batman İlinde cereyan etmiştir. Bir yıl öncesine göre -aynı dönemleri 1997 yılı için kıyasladığımızda- bu yıl Bingöl'de meydana gelen olaylarda yaklaşık yüzde 15'lik bir artış, Batman İlinde ise, dikkatinizi çekiyorum, terör olaylarında yüzde 85 oranında artış görülmektedir. Yine, olayların son birkaç ay içerisinde bölge genelinde de artış kaydettiği, biraz evvel isimlerini arz ettiğim iller için, maalesef, söz konusu olmuştur.

Ayrıca, Bingöl ve Batman İllerinin, teröristlerin barınmalarına müsait dağlık alanlara sahip olmaları yanında, Bingöl'ün, aynı arazi özelliklerine sahip olan Tunceli ve Diyarbakır İlleriyle; Batman'ın ise, Siirt, Diyarbakır, Şırnak ve Mardin İlleriyle sınırları vardır. Bingöl'ün, Genç, Adaklı, Yedisu, Karlıova, Batman'ın ise, Sason, Gercüş ve Beşiri kırsallarının, terörle mücadelede, dün olduğu gibi bugün de hassasiyetlerinin devam ettiği görülmektedir. Bu sınırların, yani il sınırlarının, teröristlerce barınma ve yer değiştirme amacıyla kullanılması böylece rahatlaşacaktır diye endişe duymaktayım.

Yukarıda ifadeye çalıştığım hususlar, terörle mücadele ve güvenlik önlemleri açısından üzerinde durulması ve önemsenmesi gereken hususlardandır. Bilindiği gibi, olağanüstü halin sona erdiği illerde, terörle mücadele hizmetleri normal şartların hukuk kuralları içerisinde yürütülmektedir. Bu bakımdan, olağanüstü hali daraltmak söz konusu olduğunda, yarın yeniden terörün tırmanması sıkıntısıyla karşı karşıya kalmayacağımız illeri, çok sağlıklı bir değerlendirmeyle olağanüstü hal dışına alalım uygulamasını mutlaka gündemde tutmak gerekmektedir.

Olağanüstü halin bu iki ilde sona erdirilmesiyle, kırsaldaki mücadele, olağanüstü hal mevzuatı dışında, 5442 sayılı İl İdaresi Yasasının 11/D maddesi hükmüne göre yapılacaktır. Terörle mücadelede hassasiyetinin devam ettiğini arz ettiğim bu iki ilde, 5442'nin 11/D'si mücadelede yetersiz kalacaktır endişesini taşımaktayım. Bu münasebetle şunu ifade etmek istiyorum: Terörle mücadeledeki etkinliği zaafa uğratmamak bakımından, güvenlik görevlilerinin yetki ve sorumlulukları ile emir-komuta, il içi ve illerarası koordinasyon, valilerin yetki ve sorumluluklarının netleştirilmesi, valilere verilecek ek yetkilerin tespiti gibi hususları içerecek bir yasal düzenlemeye süratle ihtiyaç hissedilmektedir ve hissedilmelidir.

Değerli milletvekilleri, terörle mücadele devam etmekte ve kırsal kesim için yeni bir güvenlik organizasyonu yapılmamışken, Hükümet kanadının bazı yetkilileri tarafından geçici köy koruculuğunun kaldırılacağı açıklamaları yapılmaktadır. Geçici köy koruculuğunun kaldırılacağını ifade etmenin, halen terörle mücadele görevini başarıyla yürüten kahraman korucuların moral gücüne menfi yönde etki yapacağı endişesini taşımaktayım.

Doğu ve güneydoğuda korucusuz kırsal demek, kırsaldaki vatandaşlarımızı teröristlerin insafına terk etmek demektir. Geçici köy koruculuğu devam etmelidir; ancak, yapısının ıslaha muhtaç yönleri ıslah edilmelidir. Bu amaçla yapılacak çalışmaların kapsamına da koruculara emeklilik hakkının verilmesi ve korucu ailesinin korucuyla birlikte sağlık hizmetlerinden diğer kamu görevlileri gibi yararlanmalarının sağlanması hususlarının da dahil edilmesi unutulmamalıdır.

Değerli milletvekilleri, terörle mücadele devam etmektedir. Olayın çözüme kavuşturulması gereken dış boyutu yeniden ele alınmalı ve bölücü terör örgütünün dış desteği mutlaka kesilmelidir. Bilindiği gibi, bölücü terör örgütüne, komşu ülkelerin bir kısmı ayan beyan destek vermekte, bir kısmı ise teröristlere topraklarında barınma imkânını sağlarken yine bazı komşu ülkeler de, te-

rör örgütüne, hem silah hem eğitim hem de propaganda imkânları için kapılarını açmaktadırlar. Bugün, İran-Türkiye sınırı yakınında bölücü terör örgütü militanlarının yerleşik olduğu ve zaman zaman topraklarımıza girerek vatandaşlarımıza zarar verme anlayışını sürdürdükleri, Suriye'de terör örgütünün başının yerleşikliğinin devam ettiği ve yine Suriye'nin sorumluluğu altındaki topraklarda terör örgütünün eğitim çalışmalarını sürdürdüğü hepimizce bilinmektedir. Kuzey Irak'la ilgili gelişmeleri ise, aşağıda arza çalışacağım.

Hiç şüphe yok ki, bölücü terör örgütüyle mücadelenin bir boyutu da Kuzey Irak'la ilgilidir. Kuzey Irak'ta yaratılan otorite boşluğu, ülkemize, muhtelif yönleriyle büyük zararlar vermiştir. Bu durum devam etmekte ve Türkiye'nin görmekte olduğu zarar sürmektedir.

Bilindiği gibi, Kuzey Irak'ın -geçici gibi gösterilerek- Irak Devletinin otorite alanının dışına alınması, o bölgede otorite boşluğu ve istikrarsızlık nedeni olurken, bölücü terör örgütü de -sanki kendisine tahsis edilen bu bölgeye- sınırlarımıza yakın bölgeye, yani Kuzey Irak'ın kuzeyine yerleşik hale gelmiştir. Kahraman mehmetçiğin, zaman zaman yaptığı sınır ötesi harekât veya operasyonlarla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Erkan, süreniz doldu; iki dakika yeter mi efendim?

ÜNAL ERKAN (Devamla) – Yeter efendim.

BAŞKAN – Lütfen... Daha konuşacak arkadaşlarımız var.

Buyurun.

ÜNAL ERKAN (Devamla) – ... bölücü terör örgütü bölgeden sökülüp atılıyor ise de, neticede mehmetçik görevini tamamlayıp sınırlarımıza dönüyor; daha sonra, terör örgütünün arda kalan militanları, yine aynı bölgeye dönüyor ve bu hep böyle sürüp gidiyor.

Görünen o ki, Kuzey Irak'taki otorite boşluğu, terör örgütünü, oradaki güçler arasına sokmuştur; örgütün oradaki varlığı, kalıcı bir hal almıştır. Türkmen kardeşlerimiz arada ezilmektedir. Öte yandan, Kuzey Irak'ta ayrı bir devlet oluşumu, o kargaşa içerisinde, adım adım hedefe doğru gitmektedir.

Devlet olarak, bu gidişi, artık, seyrine bırakmamalıyız. Irak Devleti, o bölge insanının, orada yaşayan kardeşlerimizin yaşam haklarına saygı göstererek, toprak bütünlüğüne yeniden kavuşmalıdır. Devletimizin bu konuda sonuç alıcı politikaları hayata geçirmesi gerekmektedir.

Bu konuda, DSP'nin Genel Başkanı Sayın Bülent Ecevit'in, muhalefetteyken, meseleye yaklaşımlarını hepimiz bilmekteyiz. Bu problemin ortadan kaldırılmasına ilişkin, yıllardan bu yana ifade ettikleri bu sağlıklı politikanın gerçekleşmesi konusunda, Hükümetin kurulduğundan bu yana ciddi bir adım göremediğimi üzüntüyle ifade ederken, inşallah diyorum, önümüzdeki günlerde, bu problemi ortadan kaldırmaya yönelik sağlıklı politikalar ve gerçekleşecek sağlıklı politikalar gündeme gelmiş olsun.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Erkan, lütfen bitirir misiniz efendim.

ÜNAL ERKAN (Devamla) – Bir dakika rica edebilir miyim, bağlıyorum Sayın Başkan.

Muhterem milletvekilleri, DYP olarak içinde bulunduğumuz geçmiş hükümetler döneminde, başarılı terörle mücadele hizmetleri sonunda sağlanan huzur ve güven ortamı sağlıklı olarak değerlendirilmiş ve neticede, olağanüstü halin ilan edildiği illerin sayısı sekize düşürülmüştü.

Olağanüstü halin kademeli olarak kaldırılması hususunda kamuoyuna yaptığımız açıklamalar ve yukarıda ifadeye çalıştığım görüş ve düşüncelerin ışığında, Bingöl, Batman ve Bitlis İllerinde olağanüstü halin kaldırılmasına ilişkin tezkereye DYP olarak kabul oyu vereceğiz.

Bu düşüncelerle, bu duygularla, en iyi dileklerimi ve saygılarımı Yüce Heyete sunuyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan. (DYP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Erkan, teşekkür ediyorum efendim.

DTP Grubu adına, Sayın Turhan Arınç; buyurun.

Sayın Arınç, süreniz 20 dakika.

DTP GRUBU ADINA İ. TURHAN ARINÇ (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; olağanüstü halin, üç ilimizde -Batman, Bitlis ve Bingöl'de- kaldırılması yönündeki Hükümet tezeresi üzerinde Demokrat Türkiye Partisinin görüşlerini arz etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum. Konuşmama başlamadan önce, şahsım ve Grubum adına, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Olağanüstü hali, Anayasamız, 120 nci maddesinde "... şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması hallerinde, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Millî Güvenlik Kurulunun da görüşünü aldıktan sonra ... süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilan edebilir" şeklinde, geçici bir hal olarak tanımlamıştır; ancak, bugüne kadar, uzun süre uygulanması sebebiyle, Anayasanın bu maddesinin özüne uygunluğunun dışına çıkmıştır.

Güneydoğu ve Doğu Anadolu halkımızın çekmiş olduğu sıkıntılar, hepimiz tarafından bilinmektedir; burada bir kez daha anlatmaya gerek yoktur. Olağanüstü hal, hep bir güvenlik sorunu olarak görülmüştür; oysa, temeline, sorunun özüne hiç inilmemiştir; yapay çözümler, yani, güvenlik öncelikli çözümlerle uğraşmıştır. Bu illerde, olağanüstü hal, güvenliğe ilişkin işlevini büyük ölçüde tamamladığından, sürdürülmesinin yöre halkına bir fayda getirmeyeceği düşüncesindeyiz. Bu yörelerdeki vatandaşlarımızın, artık, olağanüstü hali yaşamaktan çıkıp, olağan düzene geçmeleri gerekir ve bu da onların en doğal haklarıdır.

İş, bu şehirlerimizde olağanüstü halin kaldırılmasıyla da bitmiyor; kaldırmanın yanı sıra, devletimizin, bir seri ekonomik tedbirler de getirmesi gerekmektedir. Demokrat Türkiye Partisi olarak düşüncelerimiz, Hükümet olarak, vakit geçirilmeden, özel girişimler özendirilip, bölgede istihdam sağlayacak yatırımlara yönelmelidir.

Bölge insanımızı potansiyel suçlu olarak görmeyip, insanlarımızın demokratik hak ve özgürlüklerden istifade etmelerini sağlamalıyız. Bunun yanı sıra, terör ve bölücü eylemlerle mücadeleimizi, kesintisiz ve kararlı bir şekilde devam ettirmeliyiz; bunu, bölge insanımızı tedirgin etmeden ve zarar vermeden yapmalıyız.

Değerli milletvekilleri, terör, sadece hükümet meselesi değildir ve sadece siyasî partilerimizin meselesi de değildir. Bu mesele, ülkemizde bu terörün bitmesini isteyen tüm sağduyulu insanlarımızın meselesidir. Dolayısıyla, terör konusu, Parlamentomuzun meselesidir. Bugün, Parlamentomuzun en önemli görevlerinden biri, ülkemizin içinde bulunduğu terör sorununu 2000'li yıllara taşımadan halletmenin çaresine bakmaktır.

Sayın milletvekilleri, önemli gördüğümüzden, ifade etmeden geçemeyeceğimiz bir olay da şudur: Son günlerde, tüm dünyayı dehşet içerisinde bırakan açıklamalarıyla dikkatleri çeken PKK itirafçısı Seydo Hazar adlı terörist, ülkemizi bölmeye çalışan, yıllardır dış güçler diye ifade edip geldiğimiz; ama, hiçbir zaman isimlendirmedığımız komşu devletlerin en başında Yunanistan'ın geldiğini, İngiliz gazeteleri vasıtasıyla, bütün dünyaya açıkça itiraf etmiştir. Kıbrıs'ta, S-300 füzelerini, birçok şehrimizi rahatça vurabilecek mesafeye koymaya çalışan Yunanistan'a karşı, Hükümetin, vakit geçirmeden gerekli ve geçerli tedbirleri almasını ve uygulamasını istiyoruz.

Yukarıda belirttiğimiz sebeplerden dolayı, Demokrat Türkiye Partisi olarak, Batman, Bitlis ve Bingöl'de uygulanan olağanüstü halin kaldırılmasına olumlu bakıyoruz. Bu vesileyle, yurdumuzda

bölgücü teröre karşı mücadele eden Türk Silahlı Kuvvetlerine, asker, polis, jandarma ve tüm güvenlik güçlerimize Demokrat Türkiye Partisi olarak şükranlarımızı sunuyoruz.

Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (DTP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Arınç teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Sayın Şimşek; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA YAHYA ŞİMŞEK (Bursa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; olağanüstü halin üç ilimizden kaldırılmasına ilişkin Hükümet tezkeresi üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüş ve düşüncelerini aktarmak için söz almış bulunmaktayım; sizleri, şahsım ve Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; üç ilimizde olağanüstü halin kaldırılması isteğini, hem sevindirici hem de diğer illerde de kaldırılacak olmasının işareti olarak gördüğümüzden dolayı umut verici bir gelişme olarak değerlendirmekteyiz. Ancak, geçmiş dönemin koşulları içinde değerlendirilemeyen ve geç de olsa değerlendirilmesi kaçınılmaz olan terörü, nedenlerini, çözümlerini ayrıntılarıyla değerlendirerek, ülkemizin bu konudaki geleceğini sağlıklı şekilde planlamak zorundayız.

Sayın Cumhurbaşkanının dün Türkiye Büyük Millet Meclisindeki açıklığı nedeniyle yaptığı konuşmada verdiği rakamsal bilgilere göre, 15 Ağustos 1984'ten 1 Eylül 1997'ye kadar olan devrede güvenlik güçlerimizden 4 389 şehit, 8 768 yaralı verilmiş; sivil halktan da 3 965 vatandaş şehit olmuş, 4 540 vatandaşımız da yaralanmıştır. Böylece, sivil ve asker şehitlerimizin toplamı 8 354, sivil ve asker yaralılarımızın toplamı da 13 308'e ulaşmıştır. Bu süreç içerisinde teröristlere verilen toplam zayıf 14 836 ölü, 399 da yaralı olmuştur. Verdiğimiz şehitlerimiz, teröristlere verdiğimiz zayıfın yarısından fazladır.

Terörle mücadelede, elbette ki, güvenlik güçlerimizin cansızlarını yadsıyabilmek olanı değildir. Bu sayede, tamamen bitmese de, terörle mücadelede önemli mesafeler katedilmiştir. Bu nedenle, güvenlik güçlerimize şükran borçluyuz. Bu mücadelede yaşamalarını yitirenleri saygıyla, rahmetle anıyoruz; yaralılarımıza da acil şifalar diliyoruz.

Her zaman, bu konu gündeme geldiğinde ve de bu kürstiden çeşitli zamanlarda ifade edildiği gibi, terörle mücadele için, bu sorunu sadece güvenlik sorunu gibi görebilmenin yanlış olduğuna inanıyoruz; çünkü, sorun, sadece bir asayiş sorunu değil, asayiş sorunu olmasının yanında, insanları, yani, o yörede yaşayan insanları kazanma, yine, o yörede yaşayan insanların ihtiyaçlarını karşılama sorunudur. Sorunu yalnızca asayiş sorunu olarak gördüğümüzde, olağanüstü hal uygulamaları gündemde oluyor; bu anlayış, her şeyi zararlı, herkesi şüpheli olarak gören bir anlayış olarak da, ne yazık ki, zaman zaman ortaya çıkıyor. Bu durumda, birçok insanlık dramına da yol açılıyor. Orada, geçmiş dönemin koşulları içerisinde yaşanılarak görüldü ki, doktorların acil olarak müdahale ettikleri hasta nedeniyle soruşturmaya tabi tutulduklarına, yüksek tahsillerini bitirip yöreye dönüp iş bulamadığı için boşa gezenlerin "niçin boşa geziyorsun" diye devlet güvenlik mahkemelerine kadar uzanan süreçte sorgulandıklarına ve uzun yıllar sorgulamalar, yargılamalardan sonra da beraat ettiklerine tanık olduk.

Sık sık önleri kesilip aramalar, acemi güvenlik güçlerinin tutum ve davranışları çeşitli dramatik olayların yaşanmasına da neden oldu. Yakınlarından birinin bile örgütle ilişkisinin olması, koca bir ailenin başını yakabildi. Kan davalarının, aileleri, aşiretleri asırlarca böldüğü ve çatıştırdığı bir kültürel ortamda, birbirine düşman ve rakip olan kişiler, aileler, asılsız ihbarlarla rakiplerinden öğ almaya çalışıyorlar; ihbarların asılsız olduğu anlaşılana kadar da insanların çektiği sıkıntıyı bir kendileri biliyor, bir de Allah biliyor. Bütün bu uygulamalar, yörede yaşayan insanların da devlete karşı güvenini sarsıyor.

Bu açıklamaların ışığı altında görülen odur ki, güneydoğuda yaşanan terör olayları nedeniyle sorunları birçok yönüyle masaya yatırmak ve o çok yönleriyle getirilecek çözümlerle, sorunların üzerine gitmek gerekiyor. Güneydoğuda -hepimizin çok iyi bildiği gibi- terör olayları yaşanmadan önce de sorunlar vardı. Güneydoğu, o dönemde de, oluşan yapısı gereği, insanların ekonomik, kültürel ve sosyal yaşantıları itibarıyla geri kalmış bir yöremizdi. İşsizlik, bu nedenlerle, kol geziyordu. Eğer, daha sonraki yıllarda, güneydoğuda terör olayları cereyan etmiş, bu olaylar birdenbire yaygınlaşmışsa ve bugüne kadar da bu olayların engellenmesi doğrultusundaki bütün gayretlere -şehitlerimizimize, yaralılarımıza- rağmen tam sonuç alınamamışsa, bilinmelidir ki, bu olayların temelinde, güneydoğuda terörden önce oluşan yapının da çok büyük önemi vardır. Olağanüstü halin uygulandığı sırada yaşanan olaylar var -biraz evvel bir kaçını anlattım- onlar da birtakım sorunları beraberinde getirmiş. Yöresinden, yurdundan göç edip başka illerimizde konaklamak durumunda, yerleşmek durumunda kalan insanlarımız, hem kendi sorunlarının artmasına hem de o yörelerde yeni yeni sorunların artmasına neden olmuştur. O nedenle, konuya yaklaşımımız, bu çok yönlü sorunları masaya yatırarak, onlara çözüm bulmak suretiyle olmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, bu sorunların üstesinden gelmek için düşünürken, kafa yorarken, terörün, güneydoğudan kuzeye doğru kaydığını da görmezlikten gelemeyiz. Gazetelerden aldığımız, televizyonlardan aldığımız bilgilerin ışığında, görülmektedir ki, PKK, Kuzey Anadolu'ya doğru bir sızma hareketi içine girmiş ve o sızma hareketi nedeniyle, Hükümet de, gerekli önlemleri alma gayreti içinde olmuş.

Kuzey Anadolu'da, Karadeniz Bölgemizde halka silah verme, silahlandırma gibi, bir nevi koruculuk sistemine geçilme gibi çalışmaların olduğu bilgisi de, orada birtakım cinayet olaylarının olduğu, fakat, faillerinin henüz ortaya çıkmadığı bilgisi de, yine, o gazete haberlerinden edinilmektedir.

Geçmişte -bugünkü duruma gelinceye kadar- işlenen cinayetlerin, yani, yargısız infazların, faili meçhul cinayetlerin failleri bulunamaya bulunamaya, ülke bu noktaya gelmiştir. Aynı sorunun, şimdi, Karadeniz Bölgesinde yaşanmasına izin verilmemelidir; çünkü, bu ülkenin yeni bir Susurluk'a da tahammülü yoktur. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, o yöredeki yapının değiştirilmesi konusunda büyük gayretler içine girilmesi gerektiğine inanıyorum; çünkü, orada kurulan düzen, ağılık, şeyhlik düzeni. Bu düzen de bir dizi sorunları beraberinde getirmiş.

Yöre geri kalmış dedim. O halde, yapılması gereken, yörenin hızla kalkındırılması, yöre insanının yaşam standardının bir an evvel yükseltilmesi ve bu arada, Hükümetin düşündüğü toprak reformunun da, bir an evvel o yörelerde gerçekleştirilmesinin sağlanmasıdır.

Orada yaşayan insanlar, tüm geleneksel vesayetlerden kurtarılmalı; bunun için, kültürel ve eğitsel reformlar hızla devreye sokulmalıdır. Geçmişte yaşanan -biraz evvel bahsettiğim- olayları, hiçbir zaman gözden uzak tutmamalıyız. Yaşanılan yüzlerce olay, binlerce şehit, kayıplar, kayıplar... Bunların büyük bir çoğunluğunun suçlusunu, ciddi olarak, ne yazık ki, aramadık. Geçmişte yaşanan kayıp olaylarının, faili meçhul cinayetlerin suçlularını bulup ortaya çıkarmadıkça da olayların üstesinden gelebilmemiz oldukça güç gözükmektedir; çünkü, olağanüstü hal uygulaması nedeniyle, orada yaşayan yöre halkının -yine biraz evvel saymaya çalıştığım ve saymadığım daha birçok örnekleriyle, uygulamalarıyla- devlete karşı soğuk bakmaya başladıkları bilinmektedir. O halde, öncelikle, o yörede yaşayan insanlarımızın devlete olan güvenini mutlaka sağlamak zorundayız. Devlete karşı olan güvenin sağlanması için de, ekonomik-sosyal reformların yapılmasının yanında -yine söylüyorum, altını çizerek belirtiyorum- binlerce faili meçhul olayın faillerinin bir an evvel yakalanıp adalete teslim edilmesi gerekir diye düşünüyorum.

O yörede yaşayan insanlarımız, göçlerle, Adana gibi, Mersin gibi, Antalya gibi illerimize yönediler; orada, kendilerine belki bir yaşam olanağı buldular; ama, o insanlarımız, orada da burukturlar. Geldikleri yörede, geride bıraktıkları evleri ve geçim kaynakları, toprakları, varsa hayvanları, onlar için önemli bir maddî kayıptı. Hele hele, yeni gittikleri yerlerde iş bulamamaları da bu maddî kayıp duygusunu, onların gözünde daha da derinleştirip, pekiştirmektedir. Bu insanlar, oradan ayrılıp, birdenbire içine girdikleri yeni ortama, o topluma yabancı kalmış durumdadırlar; çoğu kez de, içine girdikleri o yeni toplumda, soğuk ve kuşkulu karşılanmaktadırlar. O yörelerde binlerce konut açığı olduğundan, bu açık, hızla gecekondulaşmaya da yöneliyor; o gecekondular, o yöredeki tarım arazileri üzerinde yaygınlaştığından, ülke tarımına da olumsuz etki yapıyor.

Demek ki, sorunları -yine ifade etmek gerekirse- tek bir çerçevede düşünmek ve ona göre çözüm getirmek mümkün değil; olayları, birçok yönüyle, derinlemesine incelemek gerekiyor.

Yine, geçmişte çok söylendi, bu terör dış kaynaklıdır denildi. Terör, dış kaynaklı elbette; ama, sadece bunu söylemek yetmez. Eğer, terör dış kaynaklıysa, bunda da hemfikirsek, başta bulunan siyasî iktidarlar -bugünkü ve bundan önceki siyasî iktidarlar- destek veren o ülkelerle her türlü mü-nasebetlerini ona göre düzenlemek zorundadırlar. Geçmişte bunu görememenin üzüntüsünü de yaşamaktayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdiye kadar, olağanüstü halin uzatılması konusunda, olay, çok yönüyle bu kürsüden konuşuldu. Onsekiz yıldan bu yana, güneydoğuda, önce sıkıyönetim, daha sonra olağanüstü halle yaşam sürdü. O dönemde doğan çocukların, bugün 18 yaşını bitiren gençler olarak yaşamlarını sürdürüyor olmalarına karşın, halen normal dönemle tanışmadıkları çeşitli defalar dile getirildi, aktarıldı; ama, ne yazık ki, bugüne kadar da, o olağanüstü hal, orada devam etti, geldi.

Şimdi, 55 inci Koalisyon Hükümeti, olağanüstü halin, temmuz ayında uzatılmasından bir süre sonra -uzatma süresi tamamlanmadan- hiç olmazsa üç ilimizden kaldırılmasını istemektedir. Elbette ki, olumlu ve sevindirici bir tablodur. Cumhuriyet Halk Partisi olarak, biz, tüm Güneydoğu Anadolu'da olağanüstü halin bir an evvel kaldırılmasını istiyoruz. Bunu, şimdiye kadar, çeşitli konuşmalarımızda da dile getirdik.

Eğer, bugüne kadar söylenildiği gibi, terörün beli kırıldıysa, terör konusunda önemli mesafeler alındıysa, o zaman, geriye kalanı da, normal, demokratik sistem içerisinde halledebilmenin yollarını aramalıyız.

Sonuç olarak, bu üç ilde olağanüstü hal uygulamasının kaldırılmasının, diğer illerimizde de en kısa sürede kaldırılmasına ışık olmasını diliyorum, bu isteğe Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak evet oyu vereceğimizi belirtiyor, Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (CHP, ANAP ve DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Şimşek, teşekkür ediyorum.

Gruplar adına başka söz talebi var mı?

Demokratik Sol Parti Grubu adına, Sayın İliksoy; buyurun efendim. (DSP sıralarından alkışlar)

DSP GRUBU ADINA ALİ İLİKSOY (Gaziantep) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Hükümetimizin, olağanüstü hal kapsamında bulunan Batman, Bitlis ve Bingöl illerinde olağanüstü halin kaldırılmasına ilişkin Başbakanlık tezkeresi üzerine Demokratik Sol Parti Grubunun görüşlerini bildirmek üzere huzurlarımdayım. Şahsım ve Demokratik Sol Parti Grubu adına, sizleri saygıyla selamlıyorum. Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yeni yasama döneminin, ulusumuza hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın milletvekilleri, hepinizin bildiği üzere, Anayasamızın 120 nci maddesine göre, olağanüstü hal uygulaması, olağanüstü güvenlik sorunlarına sınırlandırılmış bir zaman dilimi içerisinde acil çözümler üretmeyi öngören ve geçici özellik taşıyan bir yönetim şeklidir. Bu yönetim şeklinin dayanağı, biraz önce belirttiğim gibi, Anayasamızdır. Buna bağlı olarak, on yılı aşkın bir süreden bu yana, ülkemizin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bu uygulama süregelmektedir. Öyle ki, yöre insanı, bu olayı kanıksamış, artık bu durumu olağan bir hal olarak görmektedir.

Biz, Demokratik Sol Parti olarak, yıllardan beri terör mücadelesinde istenilen başarıya ulaşmanın tek faktörünün güvenlik sorunu olmadığını, onun ekonomik ve sosyal çözümlerle desteklenmediği takdirde bir anlam ifade edeceğini ve sonuç alınacağını hep söyleye gelmişizdir.

Yine, yıllardan beri ısrarla belirttiğimiz diğer bir husus ise, yöre halkının öncelikle güvenliğini kazanmak gerektiği ve vatandaşın desteğini sağlamadan bölgede gerekli güvenliğin sağlanamayacağıdır. Ne yazık ki, bu konuda, bundan önceki hükümetler -hangi görüşü paylaşırlarsa paylaşsınlar- bu konuda yeterli projeye, hazırlığa ve programa sahip olmadıkları için, terörle mücadelede, maalesef, başarılı olamamışlardır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde, gerek olağanüstü hal uygulamaları, gerek terör nedeniyle göçe mecbur kalan yüzbinlerce yurttaşımızın bulunduğunu, binlerce köyün boşalmış veya boşaltılmış olduğunu ve bu göçlerden büyük kentlerin fazlasıyla etkilendiğini hep biliyoruz. Yine, bu göçler nedeniyle bölgede çok sayıda okulun kapalı olduğunu ve binlerce öğrencinin eğitim ve öğretimden yoksun olarak büyüdüğünü, önemli ölçüde öğretmen açığının bulunduğunu hepimiz bilmekteyiz. Bölgede, öğretmen eksikliğinin yanı sıra, sağlık sorunlarıyla ilgili personel yetersizliğinin mevcut olduğunu ve nitelikli kamu personeli eksikliğinin bulunduğunu da hep söylemekteyiz.

Olağanüstü hal uygulamalarının temel ayırıcı özelliğinin, vatandaş-terörist arasındaki gerçek kimliği ayıran bir davranış şekli olması gerekirken, uygulamada, zaman zaman, vatandaşa muhtemel suçlu, muhtemel işbirlikçi gibi yaklaşım, vatandaş ile devlet arasındaki güvensizliğin meydana gelmesine neden olmuştur. Bölgede bulunan değişik statüdeki güvenlik görevlilerinin zaman zaman farklı uygulamalarının devlet otoritesine olan güvenin kaybolmasına neden olduğunu da, bölgede geçen yıl yaptığımız incelemelerde müşahade etmiş bulunuyorum.

Bölgede, yine, 442 sayılı Köy Kanununun 3175 sayılı Yasayla değişik 74 ve 75 inci maddelerine dayanılarak çıkarılan bir yönetmeliğe bağlı olarak, köy koruculuğu uygulamasına geçilmiştir.

Başlangıçta korucu bulmakta güçlük çekilirken, devletin sağladığı olanaklar sonucu kısa sürede korucu sayısında önemli bir artış sağlanmıştır. Korucular, zaman zaman istihbaratta, rehberlikte ve çatışmalarda ön saflarda görev almışlardır. Bir kısmı güvenlik kuvvetlerine önemli ölçüde yardımcı olurken, bir kısmının da terör örgütleriyle bağlantılı olduğunu ve yasadışı ticarî ilişkilere girdiğini; keza, aşiretler arasındaki çatışmada koruculuğun bir güç olarak değerlendirildiğini biliyoruz. Bu nedenle, bu süre içerisinde çok sayıda -binlerce- korucunun işine son verildiğini de hep biliyoruz; ama, içlerinde, bilemediğimiz, bu nitelikte insanların varlığı da muhtemeldir; çünkü, başlangıçta, korucu alınırken, hiçbir araştırma yapılmaksızın bu insanların istihdamına gidilmiştir.

Yukarıda saydığım sebeplerden dolayı, yıllardan beri olağanüstü hal uygulamasının bir an önce sona erdirilmesi için görüş bildirdiğimizi; ama, şimdi işbaşında bulunan 55 inci Cumhuriyet Hükümetimizin, olağanüstü hal uygulanan dokuz ilin üçünde bu uygulamanın sona erdirilmesini istemesini sevinçle karşılıyoruz. İlk defa, süresi dolmadan ve uygulamanın devam ettiği illerin üçte birinde kaldırma istemi, gerçekten olumlu bir gelişmedir. Elbette ki, bu gelişmede, Millî Güvenlik Kurulunun, Genel Kurmayın da katkıları vardır.

Eğer, biraz önce Doğru Yol Partisi Grubu adına konuşan sayın sözcüğün belirttiği görüşler doğru olsaydı, Millî Güvenlik Kurulu herhalde bu konuları gündeme getirirdi ve Hükümetimize de bu konudaki olumlu görüşlerini bildirmezdi. Bu konular, elbette ki yetkili kurullarda görüşülmüş, karara bağlanmış ve Hükümetimizin getirdiği ekonomik ve sosyal önlemlerle destek bulduğu için de uygulamaya sokulmak istenmiş olsa gerekir.

Terörle mücadelede gelinen noktada devletin başarılı olduğunu hepimiz söylemekteyiz. Ülkenin, gerek olağanüstü halin uygulandığı yöresinde gerekse diğer yörelerinde bugün kanun hâkimiyetinin önemli ölçüde sağlandığını, dün, Sayın Cumhurbaşkanımız da burada ifade ettiler; ama, terörlü mücadelede kesin sonuç alınıncaya kadar, elbette ki, terör mücadelesi, terörle mücadele devam edecektir. Aksi halde, bu mücadeleye devam etmezsek, bugüne kadar şehit olan binlerce güvenlik mensubunun ve yurttaşımızın kemikleri sızlar. O nedenle, terörle mücadele, kesin sonuç alınıncaya kadar devam edecektir; ama, bu, olağanüstü hal uygulamasıyla değil. Çünkü, eğer terörle mücadeleyi sadece olağanüstü hal bölgesiyle sınırlandırırırsanız, İstanbul'da, Ankara'da veya şu anda PKK'nın sızmaya çalıştığı Karadeniz Bölgesinde terörle mücadeleyi sürdürmeyeceğiz demektir ki bu, çok yanlış bir ifade biçimidir. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin güvenlik kuvvetleri, meşru güvenlik güçleri, yurt sathında her türlü teröre karşı mücadeleyi hukuk kuralları içerisinde, hukuk devleti normları içerisinde sürdürmeye devam edecektir.

55 inci Cumhuriyet Hükümetimiz, ilk işlerinden biri olarak, bölgenin gelişme ve güvenlik sorununu bir bütün halinde ele almış ve bölgenin bu duruma düşmesinde yerleşim düzensizliğinin yarattığı sorunla ilgili büyük çalışmalar başlatmıştır. Bu sorunun aşılması için, köylerinden ayrılanlara üç seçenek sunulmuştur:

1- Güvenliğin tam olarak sağlandığı, ekonomik olanakları yeterli seviyede olan köylere dönüş konusunda devlet katkısı sağlanacaktır.

2- Yine, kentlerde kalmak isteyenlere, buldukları yerlerde istihdam, geçim ve barınma olanağı sağlanacaktır. Bu konuda projelere başlanmıştır.

3- Hazinesinin tarıma ve hayvancılığa elverişli arazilerine toplu yerleşim merkezleri kurulması suretiyle köye dönüş özendirilecektir.

Bölgede inşaatına başlanmış, yeterli kaynak sağlanamadığı için yarım kalmış otuzu aşkın yatılı bölge okuluna gerekli kaynağın sağlanması; bölgede arıcılık, halıcılık, sığircılık, hayvancılık, mandıracılık gibi gelir getirici ve istihdam artırıcı girişimlerin hızlandırılması; bölge insanının üretim ve geçim olanağının artırılması yönündeki çabaları olumlu buluyoruz. Bölgede atıl durumda bulunan yaklaşık 134 işletmenin devreye sokulması için gerekli katkının sağlanmasını da, bu anlamda olumlu buluyoruz.

Yine, sınır ticaretinin bölge halkına büyük yarar sağladığını da, bölgede yaptığım gezide gözlemledim.

Devlet personel açığını gidermek için alınmakta olan önlemleri de yerinde buluyoruz; çünkü, bu bölgede istihdam edeceğimiz, çalıştıracığımız personelin diğer personelden ayrıcalığı olmalıdır; aksi halde, yörede nitelikli kamu personeli bulmak mümkün olmamaktadır.

Hükümetimizin, bölgede sanayi yatırımlarının özendirilmesi yönündeki çabalarını da olumlu buluyoruz.

55 inci Cumhuriyet Hükümetimizin eğitim alanında başlattığı büyük projenin en önemli bölümünün bu bölgeye hasredilmiş olmasını sevinçle karşılıyoruz. Bölgedeki okul ve öğretmen açığının süratle kapatılması ve onbinin üzerindeki öğretmenin kura çekiminin yapılmış olması -keza eksikliklerin giderilmesi için yeniden öğretmen alımı; sanıyorum, bugün veya yarın bunların da ku-

ralarının çekilecek olması- bölgedeki öğretmen ihtiyacının tam anlamıyla giderilmesi gerçekten olumlu gelişmelerdir. Çünkü, bölgede onbinlerce çocuğumuz, yıllardan bu yana, eğitim ve öğretimden yoksun olarak, Türkçeyi dahi öğrenmeden, geleceklerinin ne olacağını bilmeden büyüyüp gelmektedirler. Onların bu durumunu en fazla istismar eden ise, bölücü terör örgütüdür.

Kaynak sağlamadığı için yıllardır yapımı aksayan yatılı ilköğretim bölge okullarının yirmisinin bu yıl sonunda açılışa hazır hale getirilmesini, kız öğrenciler için yatılı ilköğretim okullarının açılmasını, ekonomik durumları iyi olmayan aile çocuklarının ilköğretim çağındaki gerensinimlerinin devletçe karşılanması yönündeki çabaları, keza, pansiyonlu okullardaki öğrenci giderlerinin de devlet tarafından karşılanması yönündeki çabaları da olumlu gelişmeler olarak görüyoruz.

Ayrıca, bölgede, sağlık personeli açığının giderilmesi yönünde de büyük çalışmaların bulunduğu biliyoruz.

Nitelikli kamu görevlisi istihdamına yönelik özendirici önlemlerin alınmış olmasını da -biraz önce belirttiğim gibi- olumlu buluyoruz.

Bölgede yatırım yapacak yatırımcılara parasız arsa temini, ucuz elektrik enerjisi sağlanması, belirli sayının üzerinde işçi çalıştıran işletmelerden 3 yıl süresince Gelir ve Kurumlar Vergisi alınmayacağı ve üç yıl sonra da işçi sayısına oranla vergi indirimi sağlanması, işçi ücretlerinin vergilenmesinde uygulanacak özel indirimin yükseltilmesi, SSK'ya ödenmesi gereken işveren priminin belli sürece devletçe ödenmesi gibi kararları yerinde buluyor ve destekliyoruz. Temennimiz, bu kararların, geliştirilerek, bölgede yatırımların daha da artmasına vesile olmasıdır.

Bu sayılan önlemlerin alınmış olmasını ve uygulamaya geçilmesi yönündeki Hükümetin çabalarını destekliyoruz. Bu uygulamalar ve çabaların terörle mücadelede yarar getireceğine inanıyoruz.

Sayın milletvekilleri, biliyoruz ki, yöre halkının, yıllardan beri bizden istekleri vardır. O istekler, can ve mal güvenliği, adalet isteği, devletin sıcak ilgisi, güler yüzdür. Bölge halkı, Kürt kökenlilere kuşkuyla bakılmamasını istemektedir; insanca yaşamak, geçimini sağlamak, tarlasını sürmek, hayvanını otlatmak, yaz mevsiminde -varsa- ceviz ağacının altında oturup, rahat bir nefes almak istemektedir. Bunlar çok şey değildir. Çocuğunu okutmak istemektedir bölge halkı. Bölge halkı, feodal güçlerin ve devletin baskısından kurtulmak istemektedir. Bölge halkı, daha da önemlisi, PKK baskısından bir an önce kurtulmak istemektedir. Bütün bunları sağlamak ise, devletin görevidir.

İşte, bugün bu görevi yerine getirecek bir 55 inci Cumhuriyet Hükümetimiz vardır. O nedenle, Cumhuriyet Hükümetimizin getirdiği, bu, üç ilde olağanüstü halin kaldırılmasına ilişkin tezkereyi olumlu karşıladığımızı ve olumlu oy kullanacağımızı bildiriyorum. Bu konuda devletin birliği, bölünmezliği ve ulusal birliğimiz uğruna şehit olan binlerce şehidimizi rahmetle anıyor, yaralılara acil şifa dilerken, hepinize saygılar sunuyorum. (DSP ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Ilıksoy, teşekkür ediyorum efendim.

Gruplar adına başka söz talebi?..

TEMEL KARAMOLLAOĞLU (Sivas) – Sayın Başkan, Refah Partisi Grubu adına Sayın Hatipoğlu konuşacaklar.

BAŞKAN – Refah Partisi Grubu adına, Sayın Hatipoğlu; buyurun. (RP sıralarından alkışlar)

RP GRUBU ADINA ÖMER VEHBİ HATİPOĞLU (Diyarbakır) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; olağanüstü hal uygulamasının üç ilimizden kaldırılmasına ilişkin Başbakanlık tezkeresi üzerinde Refah Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek için huzurunuzda gelmiş bulunmaktayım. Refah Partisi Grubu ve şahsım adına, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlarken, yeni yasama döneminde milletvekili arkadaşlarımın tamamına başarılar diliyorum. Bu yasama döneminde, ülkemizin çözüm bekleyen ciddi sorunlarına kalıcı ve sağlıklı çözümlerin bu Meclisin çatısı altında bulunabileceğine olan inanç ve ümidimizi de, bu ilk oturumda vurgulamakta yarar görüyorum.

Yine, aynı duygu ve düşüncelerle, Meclisin bu ilk oturumunda olağanüstü hal uygulamasının üç ilimizden kaldırılmasına ilişkin Başbakanlık tezkeresini görüşüyor olmamızı da, iyi bir başlangıç olarak gördüğümüzü ifade etmek istiyorum. Keşke, bugün, burada, olağanüstü hal uygulamasının yalnızca üç ilimizde kaldırılmasını değil, bölgede çekilmez hale gelen sıkıntıların çözümüne ilişkin teklif ve programları görüşseydik. Keşke, bugün, burada, Meclisimizin, yıllarca süren bu olağandışı ve çoğu kez bir zulüm rejimi halinde uygulanan yönetime son verme iradesini gösterdiğini görebilme bahtiyarlığımı yaşayabilseydik; ama, ne yazık ki, bu olmadı.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizin malumu olduğu gibi, olağanüstü hal kapsamındaki illerde, 1978 yılında sıkıyönetim ilan edilmiş ve sıkıyönetim uygulaması başlatılmıştır. Bu uygulama, daha sonra, yerini olağanüstü hale bırakmıştır. Bu ne demektir; yani, bu bölgede ondokuz yıldır olağandışı bir uygulama var demektir. Bugün, bu bölgemizde yaşayan ondokuz yaşındaki vatandaşlarımız, olağan bir yönetimin nasıl olduğunu, maalesef, bilememektedir. Gerekçesi ne olursa olsun, ülkemizin bir parçası üzerinde böyle bir yönetimin sürgit devamından yana olabilecek veya bunu isteyebilecek bir tek arkadaşımın bile bu çatının altında bulunmadığına inanıyorum. Her ne kadar, olağanüstü hal, Anayasamızda yer alan bir uygulama ise de, onu kalıcı kılarak olağanlaştırmak, rejime, demokrasiye ve hukuk devleti anlayışına vurulabilecek en büyük darbelerden biridir. Bu nedenle, böylesi bir uygulamayı sürdürmenin hiçbir haklı gerekçesi de olamaz.

Değerli arkadaşlarım, burada, olağanüstü halin uzatılmasına ilişkin Başbakanlık tezkereleri otuzikinci kezdir görüşülmektedir. Hatırlanacağı üzere, bu görüşmeler esnasında, hükümet sözcüleri, her defasında, güvenlik güçlerinin, terör örgütüne karşı mücadelelerinde zaafa uğramaması için gerekli yasal düzenlemeler yapıldıktan sonra olağanüstü hal uygulamasına son verileceğini ifade etmişlerdir. Ancak, şimdi, 55 inci Hükümetin böyle bir gerekçesi de kalmamıştır. Zira, 54 üncü Hükümet, Türkiye Büyük Millet Meclisini 26 Ağustos 1996 tarihinde olağanüstü toplantıya çağırmış ve İl İdaresi Yasası, Terörle Mücadele Yasası, Ateşli Silahlar ve Kimlik Bildirme Yasaları başta olmak üzere, ihtiyaç duyulan tüm yasaları çıkarmıştır. Böylece, olağanüstü hal uygulamasına son verilmesi için gerekli görülen altyapı oluşturulmuştur. Yine o dönemde, Mardin ilimizden de, olağanüstü hal uygulaması kaldırılmıştır.

Bugün üç ilimizden daha olağanüstü hal uygulamasının kaldırılması kararını, elbette, Refah Partisi Grubu olarak, gerekli ve yerinde bir karar olarak gördüğümüzü de peşinen ifade etmek istiyorum; ancak, bunu yeterli görmemiz mümkün değildir. Neden diğer illerden de bu uygulama kaldırılmıyor ve diğer altı ilimizde bunu sürdürmenin manası ve gereği nedir; bunu da gerçekten bilmek istiyoruz. Zira, geride bıraktığımız yaklaşık yirmi yıllık süre, bize, sıkıyönetim ve olağanüstü hal gibi normal olmayan olağandışı yönetimlerin sorun çözücü bir yöntem olmadıklarını açık seçik göstermiştir. Üstelik, bu tür caydırıcı yönetim tarzlarının, uzun süreli olmaları halinde, yeni sorunların doğmasına yol açtığı da bir gerçektir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bugün, olağanüstü hal uygulamalarıyla ilgili, geçmişe yönelik bir eleştiri değil, ancak, bir değerlendirme yapmak durumunda olduğumuzu da ifade etmek istiyorum.

Olağanüstü hal uygulamasının, yararının yanında, yararından da çok zarar getirdiğini anlayabilmek için uzun boylu bir tartışmaya da gerek yoktur. Hangi partiye mensup olursa olsun, herhangi bir milletvekili arkadaşım, bölgenin yirmi yıl öncesi ile bugününü objektif bir mukayeseye tabi tutacak olursa aynı sonuca varır; bundan kesinlikle eminim. Ne ekonomik ne kültürel ve ne de sosyal bakımdan, bölge, yirmi yıl öncekinden daha iyi değildir; aksine, çok daha kötü durumdadır.

Ekonomik dengeler altüst olmuştur.

İşsizlik had safhaya ulaşmıştır.

Tarım ve hayvancılık yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Binlerce okul kapalıdır; açık olan okullarda ne öğretmen vardır ne de eğitim araç ve gereçleri.

Yüzbinlerce çocuğumuz eğitim ve öğretim hakkından mahrum bırakılmıştır.

8 yıllık zorunlu kesintisiz eğitim balonu bu bölgede ilk günden patlamıştır.

Binlerce köy boşaltılmış, yakılmış, yıkılmıştır.

İnsanlar, bu aziz milletin şerefli evlatları, kendi ülkelerinde muhacir konumuna getirilmişlerdir.

Kentlerin varoşları birer sefalet merkezi haline gelmiştir.

Kısacası, bölgede bir insanlık dramı yaşanmıştır ve yaşanmaya devam etmektedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; olağanüstü hal uygulamalarının, terörü çöktürmek bir yana, devlet ve millet kaynaşmasına yaptığı menfi etkileri de burada uzun uzun tartışmamız gerekir diye düşünüyorum.

Terör örgütüne karşı geniş halk kitlelerinin desteğini almak birinci derecede önemli ve öncelikli konuyken, buna önem verilmemiş, ciddi olmayan ihbarlar sonucu insanlar kitleler halinde gözaltına alınmış, keyfi uygulamalar yapılmış, gereksiz otorite gösterilerine kalkışılmış, istihbarat toplamak veya bir samiyi ele geçirmek uğruna zaman zaman bütün bir köy halkı sorgudan geçirilmiş, köyler yakılmış, yıkılmış ve boşaltılmıştır; bu da, o bölge halkında var olması gereken devlete güven duygusunu zedelemiş, umutsuzluğu yaygınlaştırmış ve yabancılaşmanın artmasına neden olmuştur. Kısacası, bir güven bunalımı mevcuttur.

Bütün bunlara ilaveten, bölge halkı, siyasî partilere ve siyasetçilere de olan güvenini de malesef yitirmiştir. Zira, seçim öncesi verilen vaatler tutulmamış, halk aldatılmıştır, halk horlanmıştır, halkımız itilip kakılmış, hakarete uğramıştır. Bu nedenle de, halka bir özür borcumuz olduğuna hatırlamakta ve hatırlanmakta yarar görüyorum.

Onu teröre karşı yeterince koruyamadığımız için, köyünü terk etmesine neden olan koşulları ortadan kaldıramadığımız için, çocuğuna okul, hastasına ilaç, kendisine aş, iş, mesken, insanca yaşama hakkı sunamadığımız için, devletçe, bu bölge halkından, bu masum ve mazlum halktan özür dilemek durumundayız. Bu da yetmez; bu yaraları sarmak, yıkılanı onarmak ve kaybedilen zamanı telafi etmek için, bölgesel kalkınmayı, süratle ve kararlılıkla sağlamamız gerekmektedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; biraz önce ifade ettiğim acı tablo, yaşanan bu insanlık dramı, sizlerin, bu çatı altındaki kardeşlerimizin elbirliğiyle üretecekleri acil çözümler sayesinde ortadan kalkabilir inancındayım. Bu bölgeye yönelik, hepimizin katılacağı, kalıcı, millî politikalar üretmek zorundayız. Her birimiz hiç olmazsa bir kova su alıp şu yangının üzerine dökmekte yarışmalıyız diye düşünüyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde güvenlik meselesi dikkate alındığında, önemli gelişmeler ve başarıların elde edildiği doğrudur. 1984-1993 yılları arasında yükselen bir trend gösteren terör olayları, 1993-1995 yılları arasında aynı seviyeyi muhafaza etmiş ve güvenlik güçlerinin yürüttüğü mücadele sonucu 1995 yılından itibaren düşme eğilimine girmiştir.

Şurası muhakkaktır ki, güvenlik kuvvetlerinin terörle mücadelesi, ekonomik, sosyal ve manevî kalkınmanın topyekûn icra edilmesiyle tamamlanabilecektir.

Son yıllarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde kişi başına kamu yatırımı seviyeleri Türkiye değerinden çok daha aşağılardadır. Veriler, son yıllarda doğu ve güneydoğuya daha fazla kamu yatırımı yapılmasına rağmen bunun asla yeterli olmadığını göstermektedir.

Kişi başına belediye harcamaları bakımından da doğu ve güneydoğu bölgeleri, Türkiye ortalamasının çok altındadır. Doğu Anadolu belediyelerinin, Türkiye ortalamalarının yarısından daha az belediye harcaması alması dikkat çekicidir.

Yine, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde, güvenlik nedeniyle 2 bin, öğretmensizlik nedeniyle 1 400 ve öğrenci azlığı nedeniyle de 150 olmak üzere toplam 4 bin civarında ilköğretim kurumu kapalı bulunmaktadır. Kapalı okullardaki öğrenci sayısı 175 bin ve bu bölgedeki öğretmen ihtiyacı ise, 8 yıllık zorunlu eğitim hesaba katılmasa bile, 15 bin civarındadır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde 20 bin sağlık personeli ihtiyacı vardır. Bu sebepten dolayı -bazı yerlerde sağlık tesisi olmasına rağmen- bölgeye yeterli sağlık hizmeti sunulamamaktadır. Olağanüstü hal bölgesindeki illerde 75 sağlık ocağı ve 793 sağıkevi halen kapalı bulunmaktadır. Sağlık personeli açığını kısmen kapatmak maksadıyla, 54 üncü Hükümet döneminde 1 600 personel bölgede istihdam edilmiştir; ancak, biraz önce ifade ettiğim gibi, halen 20 bin civarında sağlık personeli ihtiyacı mevcuttur.

20-24 yaş grubunda Türkiye genelinde işsizlik oranı yüzde 14,6 iken, Doğu Anadolu Bölgesinde yüzde 22 ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ise yüzde 24,5 civarındadır.

1990-1996 yıllarında verilen yatırım teşvik belgeleri bakımından Doğu Anadolu Bölgesinin payı yüzde 7, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin payı yüzde 11 olmuştur.

Görüldüğü gibi, söz konusu bölgelerde, acil, karmaşık ve çok yönlü bir kalkınma sorunu vardır. Çözüm önerilerinin de, tabii olarak, konunun ehemmiyetine ve çok yönlülüğüne hitap etmesi gerekir. Kalkınma, sosyal ve psikolojik enerjinin ve kalkınma arzusunun bütün fizikî ve beşerî kaynaklarıyla bütünleşmesini gerektirir. Bu bakımdan, entegre kalkınma yaklaşımına dayalı bir bölgesel kalkınma stratejisi ve politikalarının benimsenmesi gerekmektedir.

Biz, burada, 55 inci Hükümetin değerli üyelerini, 54 üncü Hükümet döneminde geliştirilen ve uygulamaya konulan Güneydoğu Anadolu kalkınma hamlesine sahip çıkmaya, gerekiyorsa onu geliştirme ve aynen uygulamaya davet etmek istiyoruz. Zira, bu program, ekonomik ve sosyal boyutları olan çok yönlü bir programdır ve bu programın uygulanması için bir siyasî kararlılığa ihtiyaç vardır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun kalkınma stratejisi kapsamında ele alınması uygun olan hususları da kısaca maddelendirmek istiyorum:

Birleşmiş Milletler sözleşmesinin 50 nci maddesi çerçevesinde Irak ile ihtiyaçlarımızı karşılamaya yönelik ticaret imkânları mutlaka araştırılmalıdır.

İnsan haklarının korunmasını ve geliştirilmesini sağlamak, insan hakları ihlallerini belirlemek ve çözüm önerilerinde bulunmak üzere, insan hakları yüksek kurulu ve insan hakları teşkilatı müstearlığı kurulmalıdır.

Cezaevlerinin içi sıratle ve sağlıklı bir şekilde düzenlenmeli ve personeli eğitilmelidir.

Bölgedeki bütün kamu görevlileri, etkin bir şekilde, insan hakları konusunda eğitime tabi tutulmalıdır.

Bölgeye atanacak personelin, millî ve manevî değerlere sahip, idealist, bilgili ve tecrübeli kişilerden olması sağlanmalıdır.

Bu bölgede gerçekleştirilecek kalkınma hamlesinin temel amacı, bölgede yaşayan insanların huzur ve güven ortamı içinde insanca yaşama nimetlerinden yararlanmasını sağlamak ve bölge halkını iş, aş, mesken ve mülk sahibi yapmaktır; bunun için de bölgelerarası farkları en aza indirmek, hatta ortadan kaldırmak ve böylece, göçü cazip olmaktan çıkaracak bir seviyeye indirmek gerekir.

Unutulmamalıdır ki, ekonomik yatırımları teşvik etmek, ekonomik canlılığı getirmek ve böylelikle göçü önlemek, terörle mücadelede, en az, askerî müdahale kadar önemlidir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 55 inci Hükümet kalkınma hamlesini geliştirecekse vakit geçirmeden yapması gereken şey, olağanüstü hal kapsamındaki illeri afet bölgesi olarak ilan etmesidir.

Bu bölgedeki devlet alacakları af kapsamına alınmalıdır; esnaf, sanatkâr, sanayici ve işadamları, çiftçi, köylü borç ve faiz yükünün cenderesinden kısa zamanda kurtarılmalıdır.

İşsizlik sorununa mutlaka çözüm bulunmalıdır; işsiz ve mağdur bölge halkına iş temin etme ve kadroya alma, bir siyasi rüşvet ve şantaj aracı olmaktan çıkarılmalıdır. Bu konuda gerçek ihtiyaç sahipleri tespit edilmeli, nitelikleri de dikkate alınmak suretiyle birer istihdam projesi oluşturulmalıdır.

Ev hanımlarının aile bütçesine katkılarının sağlanması için bölge çapında el sanatları kursları yaygınlaştırılmalı; devlet, hanımların ve genç kızların kendi evlerinde yapacakları bu çalışmalar için gerekli malzemeyi sağlayıp vermeli; yapacakları ürünü el emeğinin karşılığını ödemek suretiyle satın alıp sunmalı ve pazarlama imkânı sağlamalıdır.

Sağlık ve beslenme sorununa acil çözümler üretilmelidir. Refahiyol İktidarı döneminde başlatılan, yoksul ailelere ve onların eğitim gören çocuklarına yapılan beslenme yardımı sürdürülmeli ve artırılmalıdır.

Altyapıyı ıslah etmek, özellikle yol ağının yenilenmesi için yatırımlarda bulunmakla işe başlanılmalıdır. Yol projeleri açmak ve gerekirse doğuyol otoyolunu projelendirmek en önemli altyapı sorunlarından biridir.

Yatırım yapmayı özendirici önlemlerin bu Hükümet tarafından Siirt'te ilan edildiği ifade edildi. Ancak, bunları yeterli görmek mümkün değildir. Bahse konu, Refahiyol Hükümeti döneminde hazırlanan güneydoğu kalkınma hamlesinde, mesela, enerjiden yüzde 30 değil, yüzde 50 indirim yapılması, 10 yıllık vergi muafiyetinin getirilmesi şeklinde öneriler vardı. Bunların yeniden gözden geçirilmesinde büyük yarar görmekteyim.

Bölgedeki küçük ilçe ve beldelerde istihdam sağlayacak, düşük maliyetli ve her biri 50-100 işçi çalıştırabilecek yatırımlar için tip projeler hazırlanmalı ve gerekli tüm altyapı çalışmaları devlet tarafından gerçekleştirilmelidir. Bu projeler için gerekli yapım ve işletme kredisi, kâra endekli bir ödeme planına göre devletçe karşılanmalıdır.

Bölgeye uygun yatırım alanları belirlemek, bürokraside yardımcı olmak son derece önemlidir. Bürokrasinin bölge halkıyla diyalogunun artması, bölgede yatırımların artmasına neden olacaktır. Böylelikle, sosyal olarak yatırımlara altyapı oluşturulabilir.

Özel sektörün yapmadığı, yapamadığı gerekli yatırımların, sosyal faydalar dikkate alınarak mutlaka devlet tarafından yapılmaya devam edilmesi gerekir. Bu madde, benim bu önerim, devletçi ekonomik politikanın henüz bölge için çok önem taşıdığına da bir ifadesidir.

Bölgede topraksız insanlar topraklandırılarak bölgeye bağlılıkları artırılmalıdır; yani, başka bir deyişle, göçü önleyici ve tarımsal üretimi artırıcı bir hamle gerçekleştirilmelidir.

Bölge insanını tarıma, sanayiye ve hizmetlere yönlendirmek için onlara yol gösterici, onları teşvik edici, cesaret verici uygulamalara başlamak ve bu uygulamalarla danışmanlık müesseselerini de gerçekleştirmek gerekmektedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bugün, 1998 yılı sonuna kadar mutlaka bitirilmesi gereken altyapı çalışmalarına da kısaca değinmek istiyorum.

Adıyaman, Bingöl, Diyarbakır, Malatya, Elazığ, Kars, Kahramanmaraş, Siirt, Tunceli, Batman ve Van organize sanayi bölgelerinin 1998 yılında tamamlanması için gerekli her türlü önlem alınmalıdır.

Bölgede 17 küçük sanayi sitesinin, yine, 1998 yılında tamamlanması sağlanmalıdır.

Bu öğretim ve eğitim yılından itibaren bölgedeki bütün öğrencilerin, mutlaka, ama mutlaka eğitim nimetinden yararlanması sağlanmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Hatipoğlu, iki dakika süre yeter mi efendim?

ÖMER VEHBİ HATİPOĞLU (Devamla) – Yeter efendim, sağ olun.

BAŞKAN – Yani, sonradan süre istemeyesiniz...

ÖMER VEHBİ HATİPOĞLU (Devamla) – Tamam efendim; teşekkür ederim.

BAŞKAN – Peki; buyurun.

ÖMER VEHBİ HATİPOĞLU (Devamla) – Sınır illerinde istihdam imkânının oluşturulması, bölgedeki iktisadî ve sosyal hayatın canlandırılması ve bölgedeki kaçakçılık temayülünün azaltılması maksadıyla, dışpazarlara yönelmede sınır ticareti cazip hale getirilmelidir.

Bölgede, sanayi yatırımlarının yanında, eğitim, sağlık ve turizm yatırımlarını teşvik etmek maksadıyla, hazine arazileri, yatırımcılara, 49 yıllığına irtifak hakkı tesisi veya devir yoluyla, cazip hale getirilmelidir.

En önemlisi, bölgeye yönelik kamu kaynak tahsisi ve kullanımında, gerektiğinde, bütçe uygulama talimatı dışına çıkılabilmeli ve bu konuda, valiliklere ve yöneticilere yetki devri yapılmalıdır.

Çok önemli bir konu daha, sözleşmeli çiftçi modeli uygulanarak, bölgedeki hayvancılığın geliştirilmesi ve istihdam sağlanması cihetine gidilmelidir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; biz, Refah Partisi Grubu olarak, olağanüstü hal uygulamasının üç ilde kaldırılması konusunu büyük bir memnuniyetle karşıladığımızı, konuşmamın başında ifade ettim. Bu nedenle, Başbakanlık tezkeresine "evet" oyu kullanacağız; ama, diğer illerimizde de bunun kaldırılması konusunda en az bununki kadar duyarlılık beklediğimizi ifade etmek istiyorum ve dikkat buyurulursa, Meclisin bu yasama yılının ilk oturumunda yapıcı bir muhalefet örneği sergilemeye çalıştım, mevcut Hükümeti ve uygulamalarını tenkit etmemek için özel bir özen gösterdim. Yoksa, hepimiz biliyoruz ki, güneydoğu sorunu, oraya Sayın Başbakan veya Yardımcısının yapacağı iki turistik seyahatle çözülebilecek sorun değildir diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (RP ve DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Hatipoğlu, teşekkür ediyorum.

Anavatan Partisi Grubu adına, Sayın Keçeciler; buyurun.

ANAP GRUBU ADINA MEHMET KEÇECİLER (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; olağanüstü halin üç ilimizde kaldırılması konusundaki Başbakanlık tezkeresi üzerinde Anavatan Partisi Grubunun görüşlerini arz ve ifade etmek üzere söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, aslında, benden evvel konuşan değerli parti sözcüleri açık ve net olarak ifade ettiler, bir kere daha vurgulamak istiyorum: Bu Mecliste, olağanüstü halin bu bölgede uzun süreden beri uygulanmasından şikâyetçi olmayan bir tek ferdin olduğunu tahmin etmiyorum. Gerçekten, arkadaşlarımızın da söylediği gibi, 1978'den beri, bu bölgede ya sıkıyönetim ya olağanüstü hal uygulanmış; ondokuz seneden beri bu bölgede yaşayan vatandaşlarımız için gerçekten sıkıntılı bir durum.

Bunları söylerken, olağanüstü halin veya sıkıyönetimin anayasal bir müessese olduğunu inkâr ediyor değiliz. Bunlar, elbette ki, ihtiyaç olduğu zamanlarda, ihtiyaç olduğu yerlerde uygulanacaktır; hatta, bunları ihtiyaç hissedilirken uygulamamak, o bölgedeki insanlara karşı yapılmış bir hak-sızlık da telakki edilmelidir; ama, bunun bu kadar uzun sürmesi ve bir türlü kaldırılamamış olması büyük bir noksanlıktı, büyük bir eksiklikti. Yeni yasama yılına başlarken, böyle bir, olağanüstü hali üç ilde kaldırma gibi hayırlı işle başlamış olmayı ve bunu üç aylık süresini henüz tamamlamadan 55 inci Hükümetin huzurumuza getirmiş olmasını memnuniyetle müşahede ediyorum ve Hükümetimizi kutluyorum. Doğru bir davranıştır, isabetli bir harekettir ve uzun yıllardan beri pek çok hükümet programında yer aldığı halde, 50 nci, 51 inci, 52 nci, 53 üncü, 54 üncü Hükümetlerin Programlarında yer aldığı halde bir türlü kaldırılamamış ve hemen hemen hiçbir mesafe kat edilememiş olmasına rağmen, daha üç aylık bir Hükümetin, üçüncü ayını doldurmadan, 30 Eylülde toplanarak, üç ilimizde olağanüstü hali kaldırma teklifi müspet bir davranıştır. Dokuz ilimizde uygulanıyordu, üç ilimizde kalkacak; bütün gruplar müspet oy vereceklerini ifade ettiler; herhalde oybirliğiyle kalkacak; ama, bu, önemli bir mesafe; dokuz ilden üçünde kalkması, üçte birinde kalkması demektir.

Arkadaşlarımız güzel duygular ifade ettiler, hepsinde kaldırılım, tamamını kaldırılım; ama, takdir edersiniz ki, bu Hükümetten evvel tam dört hükümet, 1991'den beri hükümet programlarına yazmış, "ben olağanüstü hali kaldıracam" demiş. Kimisi, iddialı, hiçbir rezerv koymadan "hemen kaldıracam" demiş, Refahiyol Hükümeti gibi, "tamamında kaldırılacaktır" diyor.

ÖMER VEHBİ HATİPOĞLU (Diyarbakır) – Hayır öyle değil.

MEHMET KEÇECİLER (Devamla) – Program burada; programdan okurum.

BAŞKAN – Sayın Keçeciler...

MEHMET KEÇECİLER (Devamla) – Hemen tamamlayayım...

BAŞKAN – Bakın, şu saate kadar, şu dakikaya kadar herkes bunun kaldırılması istikametinde beyanda bulundu.

MEHMET KEÇECİLER (Devamla) – Öyle diyeceğiz zaten efendim, biz de o istikamette diyeceğiz.

"Olağanüstü hal, gerekli tedbirler alınarak kaldırılacaktır." Daha evvelki hükümet programlarında da var, Anayol Hükümetinin Programında da var "kademeli olarak kaldırılacaktır" diye. Yalnız bir şey var; 55 inci Hükümetin Programında yok, "olağanüstü hali kaldıracamız" diye açık bir vaat yok. (DSP sıralarından alkışlar)

ÖMER VEHBİ HATİPOĞLU (Diyarbakır) – Olağanüstü hal uygulaması hangi parti zamanında getirildi?

MEHMET KEÇECİLER (Devamla) – Değerli arkadaşlarım, başta söyledim, bu olağanüstü hal, anayasal bir müessesedir, ihtiyaç olduğu zaman ilan edilir; ama, bu kadar uzun sürmesi ve sürdürülmesi büyük bir eksiklikti, bu eksiklikten kurtuluş için son derece faydalı, isabetli bir tedbir getirilmiştir önümüze. Hükümetin bu kararına iştirak ettiğimizi elbette ki arz ve ifade edeceğiz; ama, arkadaşlarımız, tabii, tenkitlerinde haklı olacaklar, isabetli olacaklar, bizi tenkit ederken dikkatli olacaklar. Okullar kapalı, sağlık ocakları kapalı; biliyoruz bunları. Sanki bunlar daha önce açıktı da, 54 üncü Hükümet döneminde açıktı da, 55 inci Hükümet gelince mi kapattı bunları?! Değil. Eskiden beri devam edip gelen bir vakıya var önümüzde, o vakıyı hep beraber tespit edeceğiz; elbette ki, bunların devam etmesi arzulanmaz, istenmez.

Değerli arkadaşlarım, aziz milletvekilleri; bu vesileyle iki noktanın altını mutlaka çizmemiz lazım: Birincisi, bu bölgede olağanüstü hal uygulamasına, sıkıyönetim uygulamasına sebep olan ve

bu sebeplerin en bellibaşlıcasını teşkil eden terör örgütü PKK hakkındaki düşüncemizi, duygularımızı netleştirmek ve bu düşünceyi bütün vatandaşlarımızın zihninde sağlam bir şekilde pekiştirmek mecburiyetindeyiz.

Bu terör örgütü, dış destekli, dünyanın en kanlı terör örgütüdür; bir kere, bunu herkes kabul etmelidir; hiç kimse, bu örgüte, insan haklarını koruma açısından falan yaklaşmamalıdır. Bu örgütün emellerine hizmet edebilecek herhangi bir davranışın içerisinde bulunmaya, hiçbir siyasetçinin, hiçbir düşünürün, hiçbir insanın, insan hakkına saygılı olan hiçbir kişinin alet olmaması lazım; evvela bunun altını bir güzel çizelim.

Zaten, son PKK itirafçısının itirafları da, bu terör örgütünün kimler tarafından ve hangi amaçlarla yönetildiğini gayet açık ve net bir şekilde ortaya koymaktadır. Türkiye'nin ne kadar düşmanı varsa, o düşmanların tamamı bu terör örgütünün arkasındadır, ona destek vermektedir ve bu örgüt, Türkiye'yi bölmek, parçalamak amacıyla ortaya çıkmıştır. Efendim, insanlıkla, insan haklarıyla, bölge halkının haklarıyla falan alakası olan bir örgüt değildir; evvela bunu, altını çizerek hep beraber kabul etmiş olalım. Ancak, bu örgütün mevcudiyeti veya bizim bu örgüte karşı duyduğumuz hırs, kin, o bölgenin sorunlarını, orada yaşayan insanların sıkıntılarını görmezlikten gelme noktasında bize bir hak vermez; buraya çok dikkatli yaklaşmak mecburiyetindeyiz. Gerçekten de, sıkıyönetim veya olağanüstü halin ondokuz seneden beri uygulandığı bu bölgelerde yaşayan vatandaşlarımız büyük sancılar çekmişlerdir, sıkıntılar çekmişlerdir, ıstıraplar çekmişlerdir ve yörenin birtakım noksanları vardır, eksiklikleri vardır, devlet tatbikatından gelen, hükümet icraatlarının tatbikatından gelen eksiklikleri vardır. Bu eksiklikleri gidermek hepimizin vazifesidir, hepimizin görevidir. Biz bu eksikliklerden bahsederken, aman ha, hiç kimse, yanlış bir zehaba kapılıp, oradaki terör örgütüyle irtibatlandırmamalıdır; burayı, çok dikkatli bir şekilde, özellikle vurguluyor ve belirtiyorum.

Değerli arkadaşlarım, o eksiklikleri gidermek hepimizin görevidir, bizim görevimizdir. Biz, bu eksiklikleri gidermek için Hükümette ciddi bir gayret görüyoruz; yani, o bölgeye daha güvenoyu almadan, ilgili bakanlarla beraber yapılmış ziyareti, GAP Yüksek Koordinasyon Kurulunun Siirt'te toplanmasını turistik seyahat olarak nitelendirebilirsiniz; ama, aslının öyle olmadığı, yavaş yavaş önümüze gelen somut tedbirlerle ortadadır. Önümüze somut tedbirler gelmektedir; işte, üç ilimizde olağanüstü halin kaldırılması tedbiri biraz sonra oylanacak ve 6 Ekimden itibaren de bu bölgedeki üç vilayetimizde olağanüstü hal kaldırılmış olacaktır. Bu, somut bir tedbirdir ve Hükümeti bu davranışından dolayı kutlamak lazım.

Hükümet, sadece bununla da kalmamıştır, orada ilan ettiği tedbirlerle ilgili Bakanlar Kurulu kararları birer birer alınmaktadır. Nitekim, geçen gün alınan Bakanlar Kurulu kararında, sadece o bölgeyle ilgili değil, bir de güzel bir model geliştirildi; yani, sadece olağanüstü hale ilişkin olarak değil, doğu ve güneydoğu vilayetleriyle ilgili olarak tedbirler alınıyor, 13 ilde çalışan işçi ve memurların özel indirim tutarlarını yüzde 100 oranında artırıyor. Ne deniliyor: 3 milyon lira indirim varken, bunu 6 milyon liraya çıkardım deniliyor, küsuratı da var. Bakanlar Kurulu bu kararı almış, Resmî Gazetede yayımlanmış ve uygulamaya koymuş. Gördüğünüz gibi, Hükümetin bu sahada ciddi bir niyeti var; ama, takdir edersiniz ki, üç aylık süre oldukça kısıtlı bir süredir, az bir süredir. Bu süre içerisinde 19 seneden beri birikmiş sorunları niçin çözmediniz deme hakkına hiç kimse sahip değildir; insafla düşünelim.

Sonra, arkadaşlarımızın bir tenkiti var, ona da kısaca işaret etmek istiyorum: Sayın Erkan "bu, Kasım ayında kalkacaktı, niçin acele ediyorsunuz; özel gündemle Meclisi toplayıp, niçin acele ettiniz" diyor. Ben, hemen şunu söyleyeyim, bir gün bile fazla, bir dakika bile fazla, eğer, imkânı var ise, o şartlar oluşmuş ise, Meclisimizin hiç beklemeden bu kararı vermesi doğrudur, bence özel

gündemle Meclisi toplantıya çağırıp olağanüstü halin bir ay evvel bu 3 ilde kaldırılması isabetli bir karardır, doğru bir karardır, tenkit edilmemesi gereken bir karardır. Düşünülmüştür, bu üç ilimiz seçilirken güvenlik birimlerimizin, Sayın Erkan'ın da bir zaman başında görev aldığı güvenlik birimlerimizin raporlarına istinat edilmiştir ve hiçbir güvenlik eksikliği olmayacaktır; bir kere, onu açıklıkla ifade edelim. Olağanüstü hal bu üç ilimizde kalktı diye hiç kimse endişeye kapılmasin; oradaki vatandaşlarımızın güvenliğinde bir noksanlık meydana gelmeyecektir. Sayın Refah Partisi sözcüsü de söyledi; gerekli kanunlar zaten vardır, İl İdaresi Kanununda değişiklik yapılmıştır, Kimlik Bildirme Kanununda değişiklik yapılmıştır, Terörle Mücadele Kanununda değişiklik yapılmıştır, 6136 sayılı Kanunda değişiklik yapılmıştır; zaten, devletimiz bu konuyla ilgili üç dört seneden beri hazırlanarak gelmektedir. Bazı kanun tasarıları da var; son aşamaya gelmiştir, onlar da çıkarılacaktır. Herhangi bir güvenlik eksikliği söz konusu olmayacaktır. Şimdi yapılacak iş, o bölgedeki ekonomik ve ticarî hayatta mevcut olan bazı noksanlıkları giderici, güven verici tavırların içerisine girmektir.

Değerli arkadaşlarım, iki dönem, o bölgenin sorunlarını incelemekle görevli komisyon üyeliği yaptım ve o bölgede hemen hemen bütün beldeleri, ilçeleri gezdim, dolaştım, biliyorum. Hükümetimize buradan duyurmak istiyorum; şöyle sıkıntılar var: Mesela, özel sektör, esnaf olarak hizmet eden vatandaşlarımız peşin alışveriş yapmak zorunda, kimse veresiye vermiyor. Van'daki vatandaş, Şırnak'taki vatandaş buzdolabı satan ana merkezler, fabrikalar veresiye mal vermiyorlar "peşin parayı bastırırsan buzdolabını alırsın, televizyonu alırsın" diyorlar. Malları nakledecek kimse garanti vermiyor, hiçbir sigorta kuruluşu, özel ve resmî sigorta kuruluşları oradaki esnafın malını sigorta etmiyor, hiç kimse gayrimenkul ipoteklerini kabul etmiyor, resmî bankalar da dahil. Yani, orada gayrimenkulünüz var, kredi alacaksınız, banka muamelesi yapacaksınız, iş yapacaksınız; sizin gayrimenkulünüzün ipotek olarak kabulü söz konusu değil, başka teminat bulacaksınız. Nereden bulsun adamcağız?! Bunlar sıkıntılı şeylerdir, bunlar büyük problemlerdir; bunlarla ilgili, acele paket projeler üretilmelidir ve bu projeler çerçevesinde, o bölgenin ticarî hayatı canlandırılmalıdır, ekonomisi canlandırılmalıdır.

Altyapı noksanını giderecek tedbirler acilen alınmalıdır. GAP yatırımlarına verilen ödenekte aksama var; geçen dönemde, GAP yatırımlarına verilen ödenekte düşme var. Bu aksaklık derhal giderilmelidir; çünkü, mesela, -dün, Sayın Cumhurbaşkanı, bu kürsüden ifade ettiler; ben de gittim, bizzat yerinde gördüm- Şanlıurfa'da, iki tane organize sanayi bölgesi dolmuş, üçüncüsü hazırlanıyor. Pek çok talep var, yatırım yapmak isteyen insanlar var. Organize sanayi bölgeleriyle ilgili, özellikle o yörede olan organize sanayi bölgeleriyle ilgili yatırımların bir an evvel tamamlanması lazım ki, insanlar oraya gitsinler; teşvikleri verirken cimri davranmamak lazım. Eğer, biz, o bölgenin ekonomik kalkınmasını, sosyal kalkınmasını bu tür teşviklerle mümkün hale getirmezsek, terörle mücadele etmekte daha çok sıkıntı çekeriz.

İnsanlar, âdeta iki değirmen taşı arasında kalmış buğday tanesi gibi ezilmiş vaziyettedir; işsizlik canlarına tak demiş, aş yok, imkân yok, sıkıntı var; efendim, her şeyleri sancı içerisinde. Ee, bu insanların önünü açmamız lazım ki, devlet ile millet kaynaşmasını sağlayabilelim, o insanların sıkıntılarını giderebilelim, yaralarını sarabilelim.

O bölgedeki en büyük sorunlardan bir tanesi, göç etmek suretiyle boşalan köylerimize, köylülerimizin tekrar dönmesinin sağlanması keyfiyettir. Bu konuda da, bugüne kadar olduğu gibi, başlangıçtan beri bu meseleye çok ciddi sarılan Hükümetimizden, bu meseleyi ciddiyetle takip etmesini bekliyoruz. Biz de, Anavatan Partisi olarak, bu işin takipçisi olacağız.

O bölgede eğitim açığı vardır; doğrudur; çünkü, terör örgütü, karakollara saldırdığından fazla okullara saldırmaktadır, eğitim müesseselerine saldırmaktadır. Demek ki, terör örgütününün bir hedefi

fi var, bir gayesi var: Oradaki insanlar eğitilmesin, öğrenmesinler; ondan sonra, çıksınlar dağa terörist olsunlar. Bu fasit daireyi kırmalıyız, yok etmeliyiz. Bunu yok edebilmek için, şimdi, 8 yıllık eğitimden dolayı gelen ödeneklerden o bölgeye öncelik verilmeli ve inşaatının bitmesi beklenen bölge yatılı okullarının bitirilmesi bir an evvel sağlanmalıdır. Aksi takdirde, o bölgedeki gençlerimizi, yavrularımızı eğitemezsek, o yavrularımıza, bu memleketin büyüklüğünü, güzelliğini, insanlarının iyiliğini anlatamazsak, yarın, o çocuklardan hiçbir şey bekleme imkânına sahip olamayız.

Değerli arkadaşlarım, şunu, hemen, bir defa daha ifade edeyim: Bu, bir başlangıç karardır, iyi bir başlangıçtır. Yasama yılına başlarken, böyle bir kararla başlamış olmamızı, ben, müspet bir gelişme olarak niteliyorum. İnşallah, bu yasama yılının, hep böyle müspet kararlarla geçmesini temenni ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET KEÇECİLER (Devamla) – Tamamlıyorum Sayın Başkanım, hemen bitiriyorum.

Hükümet tezkeresine, Anavatan Partisi Grubu olarak, müspet rey vereceğimizi arz ediyorum, hepinize saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Keçeciler, teşekkür ediyorum.

Sayın Nevzat Yanmaz, şahsınız adına görüşlerinizi ifade etmek üzere, buyurun efendim.

Süreñiz 10 dakikadır.

NEVZAT YANMAZ (Sivas) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Büyük Birlik Partisi ve şahsım adına Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Görüşmekte olduğumuz olağanüstü hal uygulamasının üç ilimizde -yani, Bingöl, Batman, Bitlis illerimizde- kaldırılması konusunda ilgili görüşlerimi ifade etmek için söz almış bulunuyorum.

Değerli arkadaşlar, 15 Ağustos 1984'ten 1 Eylül 1997'ye kadar geçen zamanda -dün Sayın Cumhurbaşkanımızın da ifade ettiği rakamları bir daha tekrar etmek istiyorum- güvenlik kuvvetlerimizden 4 389 şehit, 8 768 yaralı; sivil vatandaşlarımızdan da 3 965 şehit, 4 540 yaralı verdiğimiz ifade edersek, PKK vahşetinin nasıl bir vahşet olduğunu göz önüne sermiş oluruz. Bu vahşetin bir an önce bitirilmesi bütün milletimizin isteğidir; ama, bitti bitiyor demekle de bu işin bitmediğini artık anlamamız lazım. Biz, bittiğini iddia ederek terörle mücadeledeki sistemimizi gözden geçirmedığımız sürece, PKK belası, Sivas ve Tokat üzerinden Doğu Karadenize doğru açılma istidadı göstermektedir.

Değerli arkadaşlar, terörle mücadele, özel eğitim almış, gerilla savaşını iyi bilen, teröristlerin şartlarında onlarla mücadele edebilen güçlerle yapılırsa daha iyi netice alınacağına inanmaktayım. Dağlarda, insanlıktan uzak eğitim alan ve canavarlaşan teröristlerin karşısına, nizami harp düzeniyle yetiştirilmiş askerlerimizin yerine teröristlerin şartlarında yetiştirilmiş, gerilla savaşına göre eğitim, almış daha küçük timlerden oluşan, mobil hareket edebilen özel timin çıkarılmasında fayda olduğu, bugün olduğu gibi geçtiğimiz yıllarda da görülmüştür. Özel tim, bu manada değerlendirildiği takdirde yıpratılmaması gereken bir oluşumdur. Tabii ki, askerimizin vermiş olduğu mücadeleyi küçümsemek gibi bir düşüncede olmamız mümkün değildir; ama, vahşeti kendisine düstur eden PKK belasının uyguladığı mücadele yöntemini kendilerine karşı kullanmak gibi bir mecburiyetimiz vardır.

Değerli milletvekilleri, konuşmamın başında belirttiğim şehit ve yaralı sayısı, PKK terörünün Türkiyemizin ne derece öncelikli meselesi olduğunu ortaya koymaktadır. Maalesef bugün şunu görmekteyiz ki, sunf gündemlerle Türkiye'nin tehlike arz eden birinci meselesi, PKK'dan önce irtica olarak lanse edilmektedir. Ben, bunu anlamakta güçlük çekmekteyim. Acaba bu hayali tehlike

kaç insanımızı şehit etmiş, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bütçesinden bu tehlikeye ne kadar para harcanmış, yarınlarında ülkemizin üniter yapısına, bölünmez bütünlüğüne ne kadar kastetmiştir; bunları da çok iyi tahlil etmemiz gerekmektedir.

Değerli milletvekilleri, Olağanüstü Hal Bölgesinde bir valiliğimiz, asker ve polis güçlerimizin yetkili birimleri vardır; ama, ne yazık ki, Batı Çalışma Grubu olarak adlandırılan bir grubun askerî personele gönderdiği iddia edilen kamu görevlilerinin hakkında rapor tutulması talimatı, küçük bir karakol komutanına duyulan güvenin bölgedeki üst düzey bürokratlara duyulmadığı intibasını vermektedir ki, bu, çok vahim bir olaydır. Bürokratlarımızın çalışma azim ve şevkini kırmaya hiçbir şekilde kimsenin hakkı yoktur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; üç ilimizden olağanüstü hal uygulamasının kalkması belki demokratikleşme ve insan hakları konusunda bir adım gibi değerlendirilebilir; ama, ben, bunu hiç de böyle değerlendirmiyorum. Demokratikleşme, insan hak ve özgürlükleri konusunda samimi olunmadığını gözlemekteyim. Üç ilimizden olağanüstü hali kaldırıp, Türkiye geneline şamil olan Başbakanlık Kriz Yönetimi Merkezine olur vermek, bu samimiyetsizliğin en çarpıcı örneği gibi geliyor bana. (BBP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, bütün Türkiye'yi olağanüstü hal kapsamına alan Başbakanlık Kriz Yönetimi Merkezinin kuruluşunun acilen iptal edilmesi gerekir; yoksa, onbeş yıldır devam eden bir uygulamayı, üç ilden kaldırıp -yeni bir uygulamayla- Türkiye sathına yaymış oluruz; ki, bunun, daha sıkıntılı, daha kötü neticeler doğuracağı kanaatindeyim.

Değerli arkadaşlar, göstermelik olmamasını temenni ettiğimiz bu adımın, bütün milletimiz üzerinde uygulanan hak ve hürriyetlerin kısıtlanmasının kaldırılmasında da uygulanmasını diliyorum. Gösteri ve toplantı yapmak isteyen, hak ve taleplerini yüksek sesle haykırmak isteyen kişi ve kuruluşların meydanlara çıkmasına müsaade etmeyen bugünkü yapının, demokrasi, fikir ve inanç özgürlüğü adına çok şey yapacağı kanaatinde olmadığını ifade etmekle birlikte, bu tezkereye, bütün Türkiye'nin olağanüstü hal uygulaması kapsamından çıkmasına vesile olur temennisiyle olumlu oy kullanacağımızı ifade ediyor, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (BBP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Yanmaz, teşekkür ediyorum.

Sayın Genç, buyurun efendim. (DYP sıralarından alkışlar)

Sayın Genç, size, Tüzük, 10 dakika süre veriyor.

KAMER GENÇ (Tunceli) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlarken, yeni yasama yılının, tüm ülkemize, milletimize ve Parlamentomuzaya hayırlar getirmesini diliyor ve bu Parlatentonun da, ülkemiz ve milletimiz için en iyi hizmetler yapmasını diliyorum.

Değerli milletvekilleri, bu Hükümet tezkeresi üzerinde söz alıp almama konusunda, hakikaten epey düşündüm; çünkü, terörün ve olağanüstü hal uygulamalarının en büyük sıkıntıyı yarattığı bir ilin milletvekiliyim. İnsan hakları askıya alınmış, insanlar büyük sıkıntı içerisinde... Bir yandan bu sıkıntılar ve bu acıları duyarken, bu kürsülerden, o yöre insanların çektiği sıkıntıları dile getirerek, sözde bazı uluslararası kuruluşlar insan hakları müdafaası yaparken, bizim, beyanatlarımızla ülkemizi zor durumlara sokacak deliller vermemeyi bir yandan düşünürken, öte tarafta -o insanlar bizi de seçtiklerine göre- o ilde uygulanan birtakım sıkıntıları da susarak mı geçirelim diye, bu ikilem içerisinde siyasî hayatı devam ettiren bir insanım.

Zaman zaman, bugünlere kadar, inanınız ki, basına konuşmak yerine, şuraya buraya konuşmak yerine, daha ziyade, mahallindeki yöneticilere, hükümet seviyesindeki kişilere olayları aksettirme-

ye çalışarak, mahallinde olan olayları, sıkıntıları çözmeye çalıştık; ama, maalesef, zaman zaman, devletin çeşitli kuruluşlarında veya askerî yetkililerde, o insanların karşı karşıya kaldığı sıkıntıları arz edecek veya görüşecek insanları karşımızda bulamadık. Vatandaşların sıkıntısı bu kadar büyük boyuttayken, kamu görevi yapan birtakım insanlara telefon açıyoruz, maalesef, telefonlarımıza çıkmıyorlar. Bazen öyle sorunlarla karşı karşıya kalıyoruz ki, o sorunları çözecek bir makam bulamıyoruz. Böyle bir psikolojik ortam içerisinde siyaset yapmak, insan iradesi, insan ruhu üzerinde o kadar büyük çöküntü yaratıyor ki, bunu, yaşayan ve hisseden insanlar bilir. O bakımdan, böyle bir haleti ruhiye içerisinde, bu tezkere üzerinde söz alırken, yine, demin söylediğim davranış biçimleri içerisinde kalarak, bazı hakikatleri dile getirmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, evvela, olağanüstü halin üç ilde kaldırılmasını yerinde buluyorum. Ben sormak da istiyorum Hükümete; şimdi, Bingöl'de olağanüstü hal kalktığına göre; Erzincan'da yok, Elazığ'da yok, Erzurum'da yok; bu illerin ortasında küçük bir il, Tunceli'de niye kalkmadı bu? Yani, Bingöl dağlık bir yöre ve her türlü terörün de en yoğun olduğu bir yer. Tunceli ile Bingöl birbirine bitişik iki il ve teröristlerin bir kısmı Tunceli'de kovalanırken Bingöl'e geçiyor; oradakini kaldırıyorsunuz, Tunceli'de kaldırıyorsunuz.

Tunceli'ye, nedense, çok özel bir gözle bakılıyor. İnanınız, Elazığ'dan gidiyoruz, Tunceli hududuna geldiğimiz zaman, sanki, yabancı bir devletin sınırlarına girmiş gibiyiz; uygulamalar öyle. Yine, Erzincan'dan gidiyoruz, Tunceli hudutlarına girdiğimiz zaman, sanki, bir başka ülkenin hudutlarına giriyoruz. Bu, niye bu duruma geldi?

Değerli arkadaşlarım, elbette ki, bir politikacı olarak, yıllarca, bu devletin çeşitli kademelerinde hizmet yapan bir insan olarak söylemek istiyorum ki, yöre halkında da birtakım kabahatler var; ama, orada görev yapan kamu görevlilerinde de büyük sıkıntılar var. O kadar mantıksız uygulamalar yapılıyor ki... Bana göre, buraya gönderilecek kamu hizmeti görevlilerinin, halk ilişkileri konusunda çok geniş deneyimleri olması, halka, insanlığa, vatandaşa saygısı olan, orada bir vatandaşa karşı kötü bir işlem yaptığı takdirde, o işlem kendisine, ailesine veya birisine yapılsa nasıl bir haleti ruhiye içerisinde hareket edeceğini bilmesi lazım; ama, maalesef, gerek geçmişte ve gerekse bugünde, oraya, halkla ilişkiler konusunda yeterli deneyimi olmayan ve daha ziyade çok az tahsili olan, kültürü yeterli gelişmeyen insanlar gönderiliyor.

Bugün, Türkiye'de, yönetici bakımından, askerî yöneticiler bakımından yeterli kadroya sahibiz. Mesela, ben, şimdi, sormak istiyorum; Tunceli'de, ilçede, jandarma kumandanlığını ya assubay seviyesindeki bir arkadaşımız temsil ediyor veya bir yüzbaşı; buraya niye bir albay gönderilmiyor; yani, devletimizin imkânları mı yok? Var. Şimdi, belki, derler ki, assubay yok da... Mesela, Çemişgezek İlçemizde assubaylıktan subaylığa geçmiş üsteğmen seviyesindeki bir arkadaşımız kumandanlık yapıyor.

Bakın, buradaki olayların gelişmesi... 1993 yılına kadar Tunceli'de PKK yoktu arkadaşlar. Gazetelerde de okuduğunuz zaman, o zamana kadar Yeşil Sakallı diye, Bozo diye birtakım adamlar çıktı ortaya; gittiler, kimilerini aldılar yanlarına, insanları köylerde soydular, çırılçıplak yaptılar, işkence yaptılar. O insanlar baktılar ki kendi haysiyetlerini bunlara karşı koruyamıyorlar ve ondan sonra, maalesef, PKK, 1993 yılından sonra Tunceli'ye geldi. Eğer oradaki yöneticiler, oradaki insanlar hakikaten halka o şekilde muamele yapmasaydı, Tunceli halkının bunlarla hiçbir ilgisi yoktur.

Değerli milletvekilleri, şimdi, o kadar acayip uygulamalar yapılıyor ki, mesela, Pertek İlçemiz var. Pertek İlçesinden Elazığ'a feribotla geçiyorsunuz. Tunceli'den Pertek feribot kıyısına geliyorsunuz, orada yarım saat 45 dakika araniyorsunuz. Orada feribota biniyorsunuz, hemen karşıya geçiyorsunuz -yani, gölde kimse feribota binmiyor ki- orada da aynı şekilde aranıyor ve insanlar va-

sitalara elleri dayatılarak çok ağır şartlarda aranıyor. Hatta, Elazığ'dan Hozat'a giderken bir, iki kilometre ileride o; yani, her aramada 1 saat ilâ 45 dakika geçiyor. Yani, bir insanın bir gidiş gelişini düşünün, biri 45 dakika veya 1 saat süren üç tane aramada geçiriyor. İnsanın psikolojisini düşünebiliyor musunuz(!). Yine, Ovacık İlçemizden çıkıp Tunceli'ye geliyorsunuz, 60 kilometre altı, yedi saatte geliniyor. Yani, ben, tabii bunları burada fazla uzatmıyorum; keşke arkadaşlarımız gitse de mahallinde bunları görse. Bakın ne kadar sıkıntılar var.

Şimdi, Tunceli'de terörün önlenmesi, daha doğrusu Türkiye'de terörün önlenmesi kolay bana göre. Nasıl kolay; halkla terörü önleyebilirsiniz. En kuvvetli devlet olsa, Amerika en güçlü devletti, Vietnam'da terörü önleyebildi mi; önleyemedi. Burada, terörü en güzel önleyen kaynak, halktır. Halkla ilişkiyi kuracağız, halkla anlaşacağız ve halk bu teröre destek vermeyecek. Halk teröre destek verdikten sonra mümkün değil o bölgede terörü önlemek.

Şimdi, bizde mesela gıda sınırlaması var. İşte, birtakım mülkî idare amirleri geldiler, efendim, her nüfusa günde 200 gram un vereceğiz... Peki, Tunceli'de bu uygulamayı yapıyorsunuz da, Elazığ'da gıda ambargosu yok, Bingöl'de yok, Erzincan'da yok; bunlar çevre illeri... Peki, oradan da gidemez mi?.. Peki, son anlarda, Bingöl'de, oradaki yönetici arkadaşlarımız Tunceli'den geri kalmamak için o da öyle bir uygulama yapmıştır; ama, bir bakıyorsunuz, bir arama yapıyorsunuz, sığınaklarda kamyonlarca un bulunuyor. O halde, yapılan uygulama, yasalara, devlete saygılı insanların yaşamını sıkıntıya sokan bir uygulamadır. Bunu, özellikle bilmenizi istiyorum.

Sayın Hükümetten, ben isterdim ki, Tunceli'de de olağanüstü hali kaldıralım; ya şimdi kaldıralım ya da -inşallah- 30 Kasım'da kaldıralım; çünkü, olağanüstü halin de artık bir anlamı kalmadı. Zaten, onsekiz sene, yirmi sene olağanüstü hal uygulaması, insanları artık hayatından bıktırdı .

Sonra öyle bir uygulama yapıldı ki, şimdi, içgüvenlikten sorumlu İçişleri Bakanlığı. Son zamanlarda, Genelkurmay Başkanlığı bir uygulama yaptı; üç tane kolordu kurdu. Bu üç tane kolordunun birisi, galiba, jandarma asayiş kolordusu; diğerleri de 8 inci ve 9 uncu kolordu. Şimdi, içgüvenlikten İçişleri Bakanlığı sorumlu. Peki, bakıyorum, Tunceli'nin Nazımiye Kazasında bir olay oluyor. Elazığ 8 inci Kolordu Kumandanına telefon açıyorum "efendim, burası bizim bölgemiz değil" diyor. Kimde?.. "Erzincan'daki kolordunun denetim konusunda" diyor. Sayın Bakan, sizin, özellikle cevaplandırmanızı istiyorum. Belki, sizden önceki Hükümet zamanında da olmuş olabilir; ama, içgüvenlikten sorumlu olan İçişleri Bakanlığının yetkisini, hangi yasal dayanaktan kaynaklanarak Genelkurmay Başkanlığı üzerine almıştır?

Değerli arkadaşlarım, bir konuda, mahallin en büyük mülkî amiri kaymakama telefon ediyoruz. Diyoruz ki, işte şöyle... Vatandaş köyüne un getirecek. Günlerce, haftalarca karakolların önünde, traktörlerin üzerinde bekletiyorlar. Diyoruz ki, Sayın Kaymakam Bey, bir talimat verin de...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Genç...

KAMER GENÇ (Devamla) – Efendim verdiğiniz süre bitti mi?

BAŞKAN – İhtüzüğünü bitti; şimdi, ben vereceğim.

KAMER GENÇ (Devamla) – Efendim, öztür dilerim. Kusura bakmayın değerli milletvekilleri. İnanınız ki, o kadar büyük sıkıntılar var ki bu ilimizde...

BAŞKAN – Ne kadar vereyim?

KAMER GENÇ (Devamla) – 3 veya 5 dakika vererseniz tamam olur.

BAŞKAN – Peki, hayhay. Zaten epeyce yakınıyor, ağlıyorsunuz; bir de ben ağlatmayayım.

Buyurun.

KAMER GENÇ (Devamla) – Bakın, bizim ilimizde, hiçbir kamu yatırımı yok, devlet yatırımı yok ve köylerimizin büyük kısmı yakılmış, terk edilmiş -işte, biliyorsunuz, geçmişten gelen- insanlar gelmiş tek gözlü barakada yaşıyor Ovacık'ta, Hozat'ta garajlarda yaşıyor, Tunceli merkezinde ahır gibi yerlerde yaşıyor. Tunceli'deki bütün kamu hizmet daireleri aşağı yukarı bomboş, maliye de eleman yok, Ziraat Bankasında yok; yani, bütün dairelerde aşağı yukarı yok. Tunceli Valisinin resmî bir yazısı var; diyor ki: "Şu anda kamuda çalışan normal kadronun 5 bin olması lazım, 5 bin kadro var, 5 binden 1 670 tane kadro boş; aynı zamanda, işçi kadrosunun da 300-400 tanesi boş." Diyoruz ki, devletimiz buraya kadro versin; bir imtihan açsın, hiç olmazsa, köyü yakılan, evini terk eden, hayvanını terk eden, gelen ve aç olarak dolaşan insanlar iş sahibi olsun.

İnanınız arkadaşlar, her gittiğimde, insanlar "açım" diyorlar "bana iş bul" diyorlar. Zaten, sabahdan akşama kadar karşılaştığımız olay... Özellikle Ziraat Bankası bomboş. O kadar askerî birliklerimiz var orada. O birliklerimiz, gidip, o şubelerden maaş alırken bile, onlara maaş ödenmiyor; orada iki assubay birbirine tabanca çekiyor, vay senin sırandı, benim sırandı diyor. Bu, devlete yakışır mı? Bu kadar işsizliğin olduğu bir yerde, kamu hizmetlerinin açık olduğu bir yerde; yani, orada 30-40 veya 100-200 tane personeli veyahut da normal devlet dairesini doldurmak bu devlete büyük bir sıkıntı vermez ki... Biz, bunları kendi seçim propagandamız için yapmıyoruz, bu devletimizin geleceği için yapıyoruz.

Arkadaşlar, Türkiye Cumhuriyeti Devleti büyük bir devlettir. Bu devletin büyüklüğünü demokratik hak ve özgürlükleri geliştirerek sağlamamız lazım. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bütünlüğünü sağlamak, bana göre, bir insanın kendi bünyesindeki organlarının bütünlüğünü sağlamak kadar kutsaldır. Bana vücudumdan bir parçanın kopması ne kadar acı verirse, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bir parçasının kopması da o kadar acı verir; ama, bu devleti büyütebilmemiz için, burada, gelip de hep iyi şeyleri değil, gerçekleri görmemiz lazım, memleketimizin gerçekleri neyse bunların üzerine gitmemiz lazım.

Sayın Hükümetten rica ediyorum, kısa zamanda Tunceli'yi de olağanüstü hal bölge kapsamından çıkarsınlar; bir. İkincisi, orada devletin de hiçbir yatırımı yok, özel teşebbüsün de bir yatırımı yok. O zaman, bu terör durumu, yangın, sel felaketi, zelzele gibi bir olağanüstü durum yaratıyor. Bu olağanüstü durumda, bunu atlatmak için, bu bölgeye has olarak, özel bir statü uygulanabilir; yani, bin, iki bin tane insan orada geçici işçi olarak veya memur kadrosunda çalıştırılarak, hiç olmazsa her aileye ekmeğini alabilecek bir gelir kaynağı sağlanabilir.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Demirel ile Sayın İnönü hükümet kurdukları zaman Tunceli'ye 900 kişilik geçici işçi kadrosunu verdiler. O zaman, o bölgede, inanınız ki, gençler arasında teröre karşı büyük bir rağbet vardı; ama, o 900 kişi alındıktan sonra -tabii, dört ay veya beş ay çalıştı- bütün gençler terörden ayağını çekti. Niye; bir yere bulaşmayalım, hiç olmazsa yarın öbür gün belki devlet kapısında bir ekmecek alırız diye. Bunlar olan şeyler; geçmişteki deneyimlerden yararlanmak lazım.

Evvvela, bu terörü de bu şekilde... Zaten bölgede terörün belki aşağı yukarı kırılmış vaziyette; tek tük olaylar var ama, bu olayları da, ancak bundan sonra akliselimle, ızanla, sağduyuyla yapacağımız uygulamalarla, o bölge halkına yapacağımız yaklaşımlarla orada sileriz; ama, yeni yeni birtakım sıkıntılar yaratarak...

Özellikle rica ediyorum Hükümetten, bu bölgeye gönderilen yöneticileri bir incelesinler; yani, her derecedeki görev yapan insanların servet beyanlarını da incelesinler; yani, milletvekillerinin, politikacıların her şeyi söyleniyor da... Bu bölgede görev yapan her derecedeki kamu görevlisinin de, bence, harcamalarını, servet bildirimlerini denetim altına alsınlar ki, bu yerlerde haksızlık yapan, kendi kesesi için çalışan insanlar belli olsun ve buraya deneyimli insanlar göndersinler; hele kaymakamları, valileri çok isabetli seçsinler.

Bu bölgelerde, bence, artık otoriteyi sivil yönetime bırakmak lazım. Şimdi, bir yerde yetki bir assubay kardeşimize veriliyor. Tabii ki, yani, arkadaşımız halkla ilişkiler konusunda yeterli kültürü, deneyimi olmayan bir insan. Orada halka karşı daha sevecen davranabilir, oradaki insanları daha rahat kazanabilir; ama, sizin bir yerinizde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Genç, benim sürem de bitti; ama, şimdi, Tunceli'deki değerli kardeşlerimizin hatırına, size, 1-2 dakika daha ekstire veriyorum; buyurun.

KAMER GENÇ (Devamla) – Değerli arkadaşlarım, bakın...

CENGİZ ALTINKAYA (Aydın) – Ne konuşuyor ki!..

BAŞKAN – Toparlayın Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Devamla) - Sizin bu olaylarda ki... Neyse, size cevap vermeye değmez de...

BAŞKAN – Sayın Genç, süreyi siz kullanın efendim.

KAMER GENÇ (Devamla) – Arkadaşlar, bizim ilimizde olan olayların yüzde 1'i başka bir ilde olsa, inanınız ki oradaki insanlar isyan eder. Bakın, bir güvenlik görevlisi canı sıkılıyor havanla atış yapıyor; 1 değil 6 atış yapıyor ve bu insan, 1 kişinin ölümüne 3 kişinin ağır yaralanmasına sebep oluyor. Biz gidiyoruz, yetkililere bunu intikal ettiriyoruz; diyoruz ki "arkadaşlar, bu adamı cezalandırın." Peki, rica ediyorum sizden, Türkiye'nin herhangi bir yerinde, özellikle "ne anlatıyor" diyen o Aydın Milletvekiline sormak istiyorum- senin ilinde bir köye havan mermisi atılsa ve 1 kişi yaralansa ne yaparsın?

Arkadaşlar, herkes, bunları, Türkiye'deki olayların ağırlığını, iyice benimsemelidir. Bu memleket, bizim canımızdır, hayatımızdır, onurumuzdur. Onurumuzu, haysiyetimizi koruduğumuz kadar memleketimizi de koruyoruz; ama, istiyoruz ki, bu memlekette insanlar, dost yaşasın, kardeşçe olsun; kimse kimseye yan gözle bakmasın. Kimse kimseden daha fazla milliyetçi değildir. Kimse kimseden, bu memlekete bağlılık konusunda üstün derecede bağlara sahip olduğunu iddia etmesin.

Ben fazla da konuşmayayım. Aslında, içimde derin izler var, acılar var. O acıları, bana her gün telefon eden insanlar dile getiriyor ve "açız" diyorlar arkadaşlar. İnsanları aklıyla terbiye etmek kadar zor bir olay yok; edemezsiniz zaten. İnsanlar üç gün aç kalır, beş gün aç kalır; ama, ondan sonra haysiyet kavramı, insanlık kavramı, onur kavramı korunamaz.

Ben, bana bu konuşma şansını tanıdığı için Sayın Başkana teşekkür ediyorum. Sayın Hükümetten de rica ediyorum, Tunceli'de de bir an önce olağanüstü hali kaldıralım -zaten onsekiz yıl geçti- ve burada da o insanların özellikle işsizliğine bir çare bulalım.

Saygılar sunuyorum. (DYP ve RP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Genç, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan buyurun efendim.

Hükümet adına görüşlerini ifade etmek üzere, İçişleri Bakanı Sayın Başesgioğlu; buyurun efendim. (ANAP, DSP sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI MURAT BAŞESGİOĞLU (Kastamonu) – Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; öncelikle, 20 nci Dönem Üçüncü Yasama Yılı'nın Yüce Meclisimize, siyasi partilerimize hayırlar getirmesini ve bu dönem içerisinde Parlamentomuzun başarılı ve verimli çalışmalar yapmasını dileyerek sözlerime başlıyorum.

Üç ilde olağanüstü hal uygulamasına son verilmesine ilişkin Başbakanlık tezkeresi hakkında görüş bildiren gerek siyasi partilerimizin değerli temsilcilerine gerekse şahısları adına beyanda bulunan değerli milletvekillerimize teşekkür ediyorum. İkazlarımı, tenkitlerini dikkatle dinledik; Hükümet olarak bu tenkitlerden yararlanacağımızı ve bunları değerlendireceğimizi ifade etmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, hiçbir yönetim, hiçbir siyasi yönetim, ülkesinin belli bir bölgesinde, uzun bir dönem olağanüstü bir yönetim sürdürmeyi istemez. Bu konuda Yüce Parlamente'da bir ittifak vardır, bir mutabakat vardır; ama, ülkemizin de gerçekleri vardır, ülkemizin de içinden geçmekte olduğu bir süreç vardır. Bir anayasal kurum olan olağanüstü hal kurumu, hiç kimsenin keyfi için, hiç kimsenin şahsi kaptısı için Anayasaya ve uygulamaya konulmamıştır.

Bu içinden geçtiğimiz on yıllık süreç içerisinde, bugün huzurlarınıza getirmiş olduğumuz üç ildeki olağanüstü hal uygulamasının kaldırılması kararı, bugüne kadar uygulanmış en kapsamlı karardır. Gerek vilayet sayısı itibariyle gerek kapladığı sorumluluk alanı itibariyle, bu on yıllık süreç içerisinde kaldırılan en büyük uygulamadır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye, 1983'ten bu yana, terörle mücadele etmektedir. Bu süreci birlikte yaşadık, bu süreçteki gelişmeleri birlikte değerlendirdik. Bugün, memnuniyetle ifade etmek gerekir ki, terörle mücadele konusunda, başta Silahlı Kuvvetlerimiz olmak üzere, güvenlik güçlerimizin büyük gayretleri sonucu, iyi bir durumdayız. Gerçi, Sayın Erkan, Bingöl'de ve Siirt'te "olağanüstü hal uygulamasına son verilmesi konusunda biraz acele edildiğini, bunun daha iyi düşünülmesi gerektiğini" ifade ettiler; ama, istatistiklere baktığımız zaman, belki, matematiksel olarak olaylarda üç beş artış gözükse de, en azından, ele geçirilen terörist sayısı itibariyle, bu sayının daha fazla olduğunu, dolayısıyla, olaylardaki artışın güvenlik güçlerimizdeki inisiyatiften kaynaklandığını, bu istatistiklerden rahatlıkla görebilmekteyiz. 1996 yılına göre bir kıyaslama olursa, OHAL bölgesinde, olaylarda yüzde 40 civarında bir azalma görülmektedir. Bunun dışında, demin de ifade ettiğim gibi, ele geçirilen terörist sayısında da büyük bir artış vardır.

Değerli milletvekilleri, burada, arkadaşlarımız da ifade ettiler; Türkiye'nin mücadelesi, güvenlik güçlerimizin mücadelesi, sadece teröristle mücadele değildir; mücadelemizin adı, terörizmle mücadeledir. Terörizmle mücadele de, malum olduğu üzere, sadece güvenlik güçleri kullanılarak yapılan bir mücadele değildir. Bunun, çok değişik boyutları vardır. Bu boyutların en başında da sosyal ve ekonomik tedbirler gelmektedir.

İşte, bu bilinç içerisinde, bu algılamayı gayet güzel yapan 55 inci Cumhuriyet Hükümeti, hadisenin sosyal ve ekonomik boyutuna büyük önem vermiştir. Dolayısıyla, bu anlamda Hükümetimiz, uygulamaya koymakta kararlı olduğu teşvik kararlarını açıklamıştır. Buna göre, enerjide büyük bir destek söz konusudur; yüzde 30'a varan bir ucuz elektrik kullanma söz konusudur. Yine, yatırım yapmak isteyen müteşebbislere, uygun şartlarda arazi temini söz konusudur; keza, SSK primlerinin ertelenmesi ve indirimi söz konusudur; gelir vergisinde indirim söz konusudur. Şu anda, 4,5 trilyonu hazır olan 18 trilyon liranın, o bölgedeki yarım kalmış yatırımlarda harcanmak üzere kullanılması Hükümetimiz tarafından kararlaştırılmıştır.

Arkadaşlarımız personel politikasına ilişkin görüşler ifade ettiler; doğrudur, Hükümet olarak biz de katılıyoruz. Bu konuda, başta Sağlık Bakanlığımız olmak üzere, Millî Eğitim Bakanlığımız ve diğer bütün bakanlıklarımız, bölgeye personel takviyesi için ellerinden gelen gayreti göstermektedirler. Bir örnek olsun diye söylüyorum: Sadece Sağlık Bakanlığımız, bölgede kullanılmak üzere 5 020 kadroyu güneydoğu illerimize tahsis etmiş bulunmaktadır; bu şekildeki kadro takviyesi diğer bakanlıklarımız tarafından da devamlı olarak yapılacaktır. Hükümetimizin, terörizmle mücadelenin bu sosyal ve ekonomik boyutuna verdiği önem ve bu öneme uygun olarak icraatları önümüzdeki günlerde de devam edecektir.

Değerli milletvekilleri, benden önceki arkadaşlarımız da ifade ettiler, terörizmin dış boyutu vardır. Bugün, Türkiye içindeki mücadelede biz devlet olarak inisiyatif almış durumdayız; ama, terörü tamamen çöktürmek, terörü tamamen çözmek, bunun dış kaynaklarıyla da etkili mücadeleyi öngörmektedir. Belki, Türkiye içinde yaptığımız mücadele kadar, terörizmle mücadeleyi, yurtdışında da, diplomatik alanlarda ve diğer alanlarda da yapmak zorundayız.

Yaşadığımız coğrafyada oturmaanın, uzun yıllar yaşamanın elbette bir bedeli var, ecdadımız bu bedeli ödemiştir. Bugün, biz, yetmişbeş milyon olarak, geçmişten gelen tarihî husumetleri olan, tarihî kinleri olan bir coğrafya üzerinde oturmaktayız. Maalesef, bu coğrafyayı çevreleyen dost ve müttefik ülkelerden de, başta bölücü terör örgütü olmak üzere, terör örgütlerine destek veren bir takım ülkeler söz konusudur, bunların başında da, -basınımıza da sızdı, açıldı- Yunanistan gelmektedir. Biz, Yunanistan'la aramızdaki sorunları barışçı yoldan, masada çöme konusundaki fikriyatımızı, düşüncemizi, her zaman devam ettiriyoruz; ama, maalesef, bu komşu ülke, PKK'ya kamp temin etmek, büro açmak ve lojistik destek sağlamak suretiyle bu örgüte yardım etmektedir.

Hükümetimiz adına da, şunu bir kez daha ifade ediyoruz: Ülkelerin, aralarındaki sorunları çözmek için, eskiden olduğu gibi karşılıklı olarak, direkt muhatap olmaları söz konusu değildir. Bazı ülkeler, maalesef, insanlık düşmanı olan terörizmi, bir mücadele aracı olarak görmektedirler; ama, terörizm silahıyla oynayanlar farkında olsunlar ki, ateşle oynamaktadırlar. Terörizmle oynamak, terörizm silahıyla oynamak, Rus ruleti oynamaya benzer; ne zaman, kimin kafasında, kimin şakağında patlayacağı belli olmaz. Bunun için, bölücü terör örgütüne destek veren bu ülkeleri bir kez daha uarmayı, bu ülkelerin, bu insanlık düşmanı silahı terk etmelerini, aramızdaki sorunların barışçı yoldan çözülmesini, bu şekilde davranmalarının gerek kendi halklarına gerekse insanlığa hiçbir fayda getirmeyeceğini ifade etmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, üç ilimizde bu olağanüstü hal uygulamasına son vermek demek, Türkiye'nin bu bölgelerdeki terörle mücadelesinden vazgeçmesi demek değildir; bu konuda geçen yıl çıkarılan 5442 sayılı Yasanın 11/d maddesi, bütün yasal tedbirleri, altyapısını oluşturmuştur. Eğer, bu konuda bir eksiklik görülürse, Hükümet olarak, Yüce Parlamente'ye başvurmayı ve sizin de onayınızı alarak bu konudaki idarî ve yasal boşlukları gidermeyi her zaman düşünürüz. Bunu, her zaman yapmaya hazırız.

Sayın Genç, Tunceli'de de olağanüstü hal uygulamasına son verilmesi dileklerini belirttiler. Demin de ifade etmeye çalıştığım gibi, 55 inci Cumhuriyet Hükümeti olarak işbaşına gelir gelmez prensipte olağanüstü hal uygulamasının kaldırılmasını irade olarak ortaya koyduk ve bu irademizin bir sonucu olarak da, üç ilde bu uygulamaya bugün, sizlerin de onayı olursa şayet, son vermeyi düşünürüz, son vereceğiz; ama, takdir edilir ki, bu hadise, bir kademelendirme içerisinde olacaktır.

Orada, terörle hâlâ mücadele eden, bu ülkenin dağında taşında ülkenin bölünmez bütünlüğü için, Türkiye'nin üniter devlet yapısını korumak için mücadele eden bu memleketin evlatları, kahraman güvenlik güçlerimiz var. Onları da, psikolojik ve moral açıdan bir geriliğe itmeden, bir zafiyet yaratmadan mutlaka kademeli bir geçiş söz konusudur. İnşallah, önümüzdeki dönem içerisinde terörle mücadelenin boyutları bize bir ölçü verecektir, bir değerlendirme imkânı verecektir. Bu imkânlar, bu değerlendirme neticesinde, diğer illerimizde de, olağanüstü hal uygulamasına son verme aşamasına gelindiği zaman, şartlar bunu oluşturduğu zaman, elbette Tunceli'de de, diğer illerimizde de bu uygulamaya son verme kararını Hükümet sizlere öneri olarak getirecektir; Yüce Meclisimizin onayıyla da, bu uygulama ortadan kaldırılacaktır.

Değerli milletvekilleri, sözlerimi fazla uzatmak istemiyorum. Özetle ifade etmek istediğim şudur: Türkiye, terörle ondört yıldır mücadele etmektedir. Dünyada, hiçbir düzenli ordunun, gerilla tipi savaşlarda, mücadelede başarılı olmadığı noktada, başta Türk Silahlı Kuvvetlerimiz olmak

üzere, bu mücadelede galip gelinmiştir. Ama dediğim gibi, içinde yaşamış olduğumuz coğrafyanın gereği Türkiye'ye yönelik terör tehdidi ve diğer tehditler devam edecektir. Dolayısıyla devlet olarak, Hükümet olarak, Parlamento olarak terörizme karşı mücadelemizi en iyi şekilde devam ettirmek için gereken tedbirleri almak zorundayız.

Şunu da söylüyorum: Devlet olarak, Hükümet olarak biz bu mücadelemizi demokratik hukuk devleti kuralları içerisinde yapmaktayız, insan haklarına saygılı olarak yapmaktayız. Bir iki ekstra örnek, Türkiye'nin bu yoldaki uygulamalarının hepsini köttülemek, hepsini karamsar bir manada telakki etmek manasına gelmez. Büyük ölçüde, hatta tamamıyla, bu mücadele hukuk kuralları içerisinde yürütülmektedir ve insan haklarına saygılı olarak yürütülmektedir. Dışarıdan gelen heyetler, gazete haberleriyle, şuradan buradan, kulaktan dolma haberlerle Türkiye'yi çoğu kez haksız olarak itham etmektedirler; ama, İçişleri Bakanı olarak -özellikle, göreve geldiğimiz günden bugüne kadar taşıdığım sorumluluk itibarıyla- ifade etmek istiyorum ki, Türkiye, bu terörle mücadele konusunda, güvenlik güçlerimiz açısından, Silahlı Kuvvetlerimiz açısından, bu kurallar içerisinde mücadelesini devam ettirmektedir. Belki, bu, hadisenin zor tarafıdır; ama, bu geçmişte böyle yapılmıştır, bundan sonra da Türkiye, terörle mücadelesini hukuk devleti kuralları içerisinde, insan haklarına saygılı olarak yürütmeye devam edecektir.

İnancımız, bütün imkânlarımızı zorlayarak bu bölgeye transfer ettiğimiz kaynaklarla, şehit verdiğimiz evlatların acısı en kısa zamanda sona erer ve Türkiye yeni bir asra, yeni bir yüzyıla bu beladan kurtulmuş olarak girer; bütün inancımız, bütün çalışmalarımız, bütün gayretlerimiz bu doğrultudadır. Bu konuda sadece Hükümetin değil, sadece güvenlik güçlerinin değil, Parlamentomuzun ve bütün halkımızın desteğine de ihtiyacımız vardır. Parlamentomuz ve halkımız bugüne kadar bu desteği hükümetlerimizden eksik etmemişlerdir, bundan sonra da bu desteğin devam edeceğine inanıyoruz. Hükümet olarak da bu mücadeleyi partilerüstü, hükümetlerüstü bir politika olarak görüyoruz. Bu bir devlet politikasıdır, Türk devletinin terörle mücadelesindeki bir tavrıdır. Dolayısıyla, bu konudaki hiçbir siyasî mülahazanın, hiçbir siyasî pirimin de göz önünde tutulmadığını ifade etmek istiyorum.

Şu ana kadar serd edilen görüşler, üç ildeki olağanüstü hal uygulamasının son bulması konusunda Parlamentomuzda tam manasıyla bir mutabakat olduğunu göstermektedir. Bütün gruplarımıza ve şahsı adına konuşan değerli milletvekillerimize Hükümetimiz adına teşekkür ediyorum. Devletimizin bölünmez bütünlüğü uğruna, Türk Devletinin üniter yapısının korunması uğruna şehit verdiğimiz 4 500 civarındaki evladımıza bir kez daha Tanrı'dan rahmet diliyorum; 4 000 civarında şehit olan vatandaşımıza Allah'tan rahmet diliyorum ve bu terörle mücadelemizi her gün daha iyi bir noktaya getireceğimize, bitireceğimize olan inancımı tekrar ediyorum, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Bakan, teşekkür ediyorum.

Son söz milletvekilinin; Adıyaman Milletvekili Sayın Ahmet Çelik, buyurun.

AHMET ÇELİK (Adıyaman) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepimizi saygıyla selamlıyorum. Görüşülmekte olan Başbakanlık tezkeresi üzerinde şahsım adına söz almış bulunuyorum, yeni çalışma yılımızın da hayırlara vesile olmasını Yüce Allah'tan diliyorum.

Görüşülmekte olan Başbakanlık tezkeresi, olağanüstü halin Batman, Bingöl ve Bitlis illerinde kaldırılmasını öngörmektedir; bu konuda, 55 inci Hükümeti kutluyorum.

Değerli arkadaşlar, onüç ondört yıldır bölgede bir savaş yaşanmaktadır; hem de kirli bir savaş yaşanmaktadır. Onüç ondört yıldır kardeş kardeşi vurmaktadır. Güneydoğu ve doğuda senelerdir büyük bir insanlık dramı yaşanıyor. Binlerce köy yakılmış, boşaltılmış, milyonlarca insan bölgesinden, köyünden göç ettirilmiştir, binlerce faili meçhul cinayet işlenmiştir. Binlerce asker, polis, güvenlik görevlisi şehit olmuş, bölge halkından binlercesi ölmüştür.

Şu anda dahi dünyada sıcak çatışmanın en fazla olduğu yerlerden biri Türkiye'dir. Türk ve Kürt Halkı bunu hak etmemiştir. Bu iki halk, bin yıla yakın bir süredir her konuda işbirliği yapmışlar, cephelerde beraber savaşmışlar, beraber şehit olmuşlardır. Türkiye Cumhuriyeti Devletini de kendi iradeleriyle birlikte kurmuşlardır, Aziz Türk ve Kürt Halkı bu devletin aslı unsuru olmuşlardır.

Değerli milletvekilleri, uzun yıllar bölgede sürdürülen yanlış siyaset ve güvenlik politikaları, bölgenin özel durumu, mevcut bu durumu meydana getirmiştir; kardeş kardeş vurmaktadır. Türkiye'de PKK sorunu vardır, hepimiz bunu kabul ediyoruz. PKK'yı yaratan nedir? Esas temelde, bölge insanının sorunu vardır; senin yaran varsa, başkaları bu yarayı taşıyacaktır ve bundan faydalanacaktır. Öyleyse, bölge insanının sorunu, en geniş demokratik ortamda ilmî olarak tartışıldığında, barışçıl bir yol bulunduğu, PKK'nın kullandığı propaganda malzemesi kalmayacak ve Türkiye'ye barış gelecektir.

Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel, 1991 Milletvekili Genel Seçiminden sonra Başbakan olduğunda, Hazreti Ömer'in bir sözünü kullanarak şöyle demişti: "Ben Başbakanım, Dicle kenarında bir kuzu kaybolursa, Allah öbür dünyada bunun hesabını benden sorar." Burada bu sözün sahibi olan Sayın Cumhurbaşkanına sesleniyorum: Dicle kenarında değil kuzunun kaybolması, binlerce güvenlik görevlisi şehit oldu, binlerce bölge insanı öldürüldü, dere kenarlarına, yurt kenarlarına ve sokaklara atıldı; Sayın Cumhurbaşkanı gerekli, yeterli reaksiyonu gösteremedi, çözüm yolları aramadı! Türkiye Büyük Millet Meclisinin dünki açılış konuşmasında bu konudaki önerileri de yeterli değildir; yani, bu durum devam edecektir.

Değerli milletvekilleri, ekonomiyi çıkmaza sokan, her yıl, Türkiye'ye sekiz milyar dolara mal olan bu önemli sorunu çözmenin zamanı gelmiştir ve geçmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri bu işi ele almalı, barışçıl çözüm yolları aramalı ve bulmalıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, sorunların çözümünde bu konuda inisiyatifini ele almalıdır. Senelerdir süren bu kardeş kanının akıtılmasına son verilmeli ve barışa ulaşılması için tüm demokratik ortam yaratılmalıdır. Bu konuyu konuşmaktan çekinmemeliyiz, konuşarak çözüm yolları aramalıyız. Hepimizin menfaati buradadır, devletin de menfaati buradadır. Kardeşlik yeniden kurulmalı, bölge halkından özür dilenmelidir. Bu Yüce Meclis barışçı yollarla bu sorunu çözemezse, yarın, Allahımıza bu konuda verebilecek bir cevabımız olamayacaktır. Sorunu partilerüstü kabul ederek çözüm üretmeliyiz, kan üzerinde hiçbir zaman siyaset yapmamalıyız.

Bu sorun, barışçı yolla, Türkiye'nin birliği ve bütünlüğü içinde çözülmelidir; işte, o zaman, Türkiye, büyük devlet olacak ve bölgede lider duruma gelecektir; dünya devletlerine sözünü dindirecek, büyük bir itibar kazanacaktır. Aksi takdirde, bu kısır döngü içerisinde günün gün edecektir; bu da, tercih edilir bir yol değildir.

Sözlerime burada son verirken, Hükümet tezkeresini destekliyor, hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Çelik, teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, görüşmeler tamamlanmıştır.

Tezkereyi okutup, oylarınıza sunacağım; ancak, bir önerge vardır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Olağanüstü halin üç ilde kaldırılmasını ve güneydoğudaki diğer altı ilde devam etmesini isteyen Hükümet tezkeresinin değiştirilerek "olağanüstü halin bütün illerden kaldırılmasını" arz ve teklif ederiz.

Oğuzhan Asiltürk	Temel Karamollaoğlu	Salih Kapusuz
RP Grup Başkanvekili	RP Grup Başkanvekili	RP Grup Başkanvekili
Ziyattin Tokar	Sacit Günbey	Bekir Sobacı
Ağrı	Diyarbakır	Tokat
Ömer Faruk Ekinci	Kemal Albayrak	Muhammet Polat
Ankara	Kırıkkale	Aydın
Saffet Benli	Musa Okçu	İlyas Arslan
İçel	Batman	Yozgat
Hüseyin Olgun Akın	Mehmet Emin Aydınbaş	Abdullah Örnek
Ordu	İçel	Yozgat
Ömer Vehbi Hatipoğlu	Hüsametdin Korkutata	
Diyarbakır	Bingöl	

BAŞKAN – Sayın Asiltürk, bu önergenizi işleme koymayı Başkanlık da çok arzu eder; ancak, siz de takdir edersiniz ki, İçtüzüğü'nün 126 ncı maddesinin ikinci fıkrası bunu işleme koymamıza imkân vermiyor; yani, hukukî zaruretten dolayı işleme koyamıyorum.

Teşekkür ederim.

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) – Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, bilgileri tazelemek açısından tezkereyi oylamadan önce bir kere daha okutuyorum:

30.9.1997

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 8.7.1997 tarihli ve 508 sayılı kararı uyarınca, halen Olağanüstü Hal kapsamında bulunan Batman, Bitlis ve Bingöl İllerinde bu uygulamanın 6.10.1997 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere, kaldırılmasının Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı, Bakanlar Kurulunca 30.9.1997 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Bülent Ecevit

Başbakan V.

BAŞKAN – Tezkereyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Tezkere kabul edilmiştir.

Hayırlı neticelere vesile olsun inşallah.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı seçimini yapmak için, 14 Ekim 1997 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 18.00

Türkiye Büyük Millet Meclisi
GÜNDEMİ

2 NCI BİRLEŞİM

2 . 10 . 1997 PERŞEMBE

Saat : 15.00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. – Olağanüstü Halin üç ilden kaldırılmasına dair Başbakanlık tezkeresi.

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5

MECLİS SORUŞTURMASI RAPORLARI

6

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI
YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

7

SÖZLÜ SORULAR

8

KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE
KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

